

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 16. in 17. Ljubljana, 16. vel. srpana 1895. XXXV. leto.

Vsebina: „Vrtec“: Spominčica na grob Andreju Praprotniku. — Rudolf Horvat: Kako vzgajaj učitelj učence k resnicoljubju? — Roza Hribal: Kako si pridobi in kako vzdržavaj učitelj dobro disciplino v svojem razredu? — Josip Novak: Jablana in smreka. — Josip Petkovšek: Prednost pešpotovanja. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — A. Likožar: Zelenjadarstvo na šolskem vrtu meseca kimovca. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Spominčica
na grob

Andreju Praprotniku

umrlemu dné 25. rožnika 1895.

Za možem mož . . . Prav kot v jesenski dōbi,
Ko z zadnjim cvetjem se odeva grič,
Za drōbnim ptičem nas zapušča ptič,
Da zimskih viher se umakne zlōbi:
Takó izginja nam pod hladno rušo
Za možem mož, ko vse moči življenja,
Radosti zlate dni in dni trpenja
Posvetil domovini z vsō je dušo.
Sevé, sévé — nekdanjih lepih dnij,
Ko še Slovén je spoštoval Slovéna,
Krepila rod ljubavi moč jeklana
In ni ljubezen prazna bila pena —
Teh zlatih hipov, žalibog, več ni . . .
Junake pa minōlih dnij in dōb,
Možé častite, nam zasipa grob;

Njih blage duše iz solzâ doline
 Tja gôri selijo se k božji zôri,
 Kjer nehajo vsi trudi in napôri,
 Kjer reva in slabost človeška mine.
 Osulo komaj enkrat se je cvetje,
 Odkar, mladina, vzet ti bil vrtnar,
 A danes, glej, že drug ti varih vzet je,
 Ki ljubil te pristrčno je vsekdar.
 Beseda njemu sladka — domovina
 Izginila nikdar ni iz spomina —
 A v domovini vsej najdražja stvar
 To bila njemu ti si, o mladina!
 Učitelj bil je tvoj in bil ljubitelj,
 Do časne, večne sreče zvest voditelj.
 Zdaj pôgled v svet ti v zgodbi je ogrinjal,
 Zdaj pesmi te učil in opominjal —
 Oj pesmi té! . . . Pastir jih peva v gôri,
 Prepevajo ob vôdi jih perice,
 Glasé iz ust vesele se terice,
 Učencev pevajo jih glasni zbôri,
 Popotnik peva jih na prašni cesti,
 Prepeva pevec jih na svetem mestu.
 V svetišči, dà! Ob lire sladkih glasih
 Pred skrinjo je zaveze v davnih časih
 Kraljevi David peval mile speve:
 Prošnjé in želje v njih je razodeval,
 Jehôvi svoje, ljudstva tožil reve;
 Takisto mož, ki šel je v kraj mirú,
 Kot David-pevec našega rodú,
 Pred skrinjo nove je zaveze peval,
 Ko v večno čast je matere Marije
 Posvetil cvetje svoje poezije . . .
 A ni le pevec bil in odgojitelj,
 Bil národa je svojega buditelj
 Iz mladih krepkih dnij do sivih lás;
 Preglej probuje naše častne liste,
 Kar mesto hrani jih in trg in vas —
 Tam so začrtane namere čiste,
 Začrtano je vse, kar on je storil,
 Kar mislil, upal, delal in govoril.

Dovolj!

Kakó v trenutju pevec naj opoje,

Kar storil mož je vse življenje svoje,
 Kakó oriše trude naj in boje,
 Kar jih prebíl je iz ljubezni zgolj? —
 O blagi mož,
 Pod cvetjem rož
 Lahkà ti rodne zemlje bodi ruša,
 Pri Bogu izpočij se, zlata duša,
 Od tamkaj duh nas blagoslavljalj tvoj!
 O zdaj še-le, ko več te ni med nami,
 Prebritko vsi spoznavamo s solzami,
 Kak biser izgubili smo s teboj.
 Počivaj v miru! — Ti pa, dobri Bog,
 Ki Te Očeta kliče zemlje krog,
 Ki večno vodiš narodov usode,
 Dodeli nam, da vsak med nami bode
 V življenja odločilni bôrbi tej,
 Kot bil služabnik Tvoj je — naš Andrej!

„Vrtec“.

Kako vzgajaj učitelj učence k resnicoljubju?

(Konferenčno poročilo.)

Človek, krona božjega stvarstva, je med vsemi bitji najbolj nezmožen, ko se rodi na svet. Radi tega ga je treba rediti, hkrati pa tudi precej vzgajati pričeti. Vzgoja pripada odraslim, to je takim, ki so sami že dosegli potrebno stopinjo нравstvene dovršenosti. Neizobraženec ne velja za vzgojitelja. Kaj pa se zahteva od vzgojitelja, da stori s svojim gojencem? Vzgojitelj mora uplivati na otroka z namero, da se le-ta privede do one dovršenosti, ki ustreza pravemu človeškemu dostojanstvu. Žival in rastlina ostaneta vedno isto; pri teh ni napredka. Človek pa daleč nadkriljuje vsa ta bitja uže po svojem telesnem organizmu. Kar ga pa še posebno visoko povzdiguje nad živali in kar stori, da gospoduje vsem stvarjem, to je njegov pametno misleč duh in zmožnost, da umno izvršuje vsa dejanja. Najvišja stopinja človeškega razvitka je torej stanje нравstvene svobode. Konečni smoter vsake vzgoje, ki ustreza pravemu človeškemu dostojanstvu, pa je ta, da se нравstveni svobodi postavi pravi temelj. In ta temelj je treba polagati pričeti uže v nežni mladosti. Prva vzgoja pripada torej domu. Žal, da je ravno domača vzgoja tako na slabem. To žalostno istino le prepogostokrat opazujemo zlasti mi učitelji in proti kateri so dostikrat vsa naša prizadevanja brezuspešna. Največ je mater in očetov, ki nimajo niti najmanjšega pojma o vzgoji in

tako svojo deco le kvarijo in k slabemu napeljujejo. Mar se pa dajo taki zanemarjeni stariši kaj poučiti? Grdo se ti odrežejo, ako jim hočeš kaj svetovati. Zatorej je pa naloga šole, oziroma nas učiteljev, ki smo zato poklicani, mladino ne le poučevati, temveč in v prvi vrsti jo vzgajati ter slabo domačo vzgojo popravljati, kjer je to sploh le mogoče.

Veliko se toži o popačenji današnje mladine, o sebičnosti, hinavščini in neodkritosrčnosti iste; seveda ne gre vse te krivde zvaliti na rovaš šole, kajti — kakor sem uže poprej omenil, ni le-ta jedini vzgojni faktor, ampak v veliko večji meri uplivajo na gojenca dom in slučajni drugi činitelji. — Vendar pa bi se močno varali, ako bi mislili, da je bilo ljudstvo v tistih zlatih starih časih, o kojih tako rad in pogosto sanja naš kmet, predočujoč si jih v najlepši barvi, — kaj boljše nego li dan danes. Le ozrmo se v zgodovino! Kaj zapazimo n. pr. pri starih Rimljanih, zlasti za vladanja rimskih cesarjev? Ovuđuštvo, licemerstvo in laž cvelo je le prebujno, tako, da ni zaupal več prijatelj prijatelju. Pa tudi kasneje se ni nič zboljšalo v tem oziru. Slavni pedagog škof Fenelon pravi v svojem „Telemahu“, kjer šiba slabe francoske odnošaje pred 200 leti, „dass Wahrheit ist ein selten Kraut, noch seltner, wer sie wohl verdaut.“ —

Naloga današnje šole je torej, človeka napeljevati k čednostnemu, krepostnemu življenju: in jedna izmed najlepših čednostij, ki diči pred vsemi človeka, je brez dvojbe — resnicoljubje. Kako imamo to čednost mi učitelji vzbujati in negovati v srcih naših učencev, častna mi je naloga danes poročati.

K npravstveni svobodi pripada odkritosrčnost in resnicoljubje. Dokazano je, da je smoter, po katerem teži vse naše dejanje in nehanje, resnica. Lessing pravi: „Das Streben nach Wahrheit ist mehr werth als die Wahrheit selbst.“

To teženje po resnici se pokazuje uže v prvih pojavih duševnega razvitka otrokovega. On steza svoji ročici po reči, katera ga mika; komaj začne govoriti, uže nas obsuva z vprašanji, na koja moramo pogosto ostati dolžni odgovora; željno posluša, pozabivši samega sebe, našim besedam, ako so mu le-ta odprla nov vidni krog.

To so početki onega teženja po resnici, katero je v življenji ustvarilo že toliko velikega. Prav isto je to teženje, katero goni naravoslovca v neobljudene kraje, pozabivši nevarnosti, v katere se podaja, ali ako stopa v globino zemlje ali na visoke gore; to teženje je prav tisto, katero goni zgodovinskega preiskovalca spoznavat tok časovnih dogodkov z namero, da poišče resnico.

Iz tega spoznamo, da je pri vzgoji jedna najpoglavitejših dejanj izobrazba čuta k resnici. Najpoprej vzbudimo ta čut v gojencu vsikdar,

kadar ga privedemo na višjo stopinjo spoznavanja. Tega se veseli učenec. In ako delimo mi to veselje ž njim, vzbujamo ga k večji pridnosti. Spoznanje resnice — in izobrazbe sploh — postane neugasna želja gojenčeva.

V tem oziru ni vse jedno, na kakšen način se poučuje. S površnostjo in nemarnostjo pri pouku obtežujemo zelo umstveno izobrazbo in oviramo takó teženje po resnici; namesto, da bi vzbudili veselje, vzbujamo nevoljo v učencu. Vsak napor, zlasti duševni, napravi človeka nezadovoljnega, ako ostane trud neuspešen; in kdor se čuti večkrat nezadoščenega v svojem hrepenenji po resnici, tak postane popolnoma ravnodušen napram izobrazbi. Pri takem gojencu je ves trud in vse prizadevanje, pripeljati istega zopet na pravo pot, izgubljeno. Torej le temeljit in vse skozi istinit pouk privede učenca do resnicoljubja.

Človek pride do resnice, ako misli. Absolutne resnice pa doseči ne more, kajti ista je samo v Bogu, ki da človeku zmožnost pridobiti si jo deloma. S svojo prosto voljo more človek ne le resnico govoriti, ampak tudi po nji živeti. Nasprotna resnici je laž. Brez resničnosti si ne moremo misliti prave vzgoje; kajti baš resničnost je jeden izmed glavnih pogojev, da more uspevati vzgoja. V prvi vrsti mora učitelj — vzgojitelj svojega gojenca prav natanko poznati, da more potem uspešno nanj uplivati. Pri svojem opravilu je vzgojitelj do cela podoben zdravniku, ki skrbno preiskuje bolezni vzrok, katerega mu pa bolnik neče razodeti.

Kolikor časa ima učenec čut podložnosti, nagiba njegovo hotenje k hlimbi. Ako postane to hotenje navada, potem je gojenec hinavec in prilizovalec. To se pa ne sme zgoditi. Učenec se mora vaditi in napeljevati, da vse kar misli in stori, odkritosrčno pove. To pa bode storil, če se ne boji. Radi tega je treba učitelju v prvo gledati na to, da ni preveč strog in oster s svojimi učenci. Prestrog učitelj ne doseže ugodnih uspehov pri svojem prizadevanji otroke k resnicoljubju napeljevati, kajti baš strah pred kaznijo pripravi največ otrok, da se lažejo. Skrbimo pa še posebej, dajmo učencu spoznati, da je nam ljubši odkritosrčen grešnik, nego li zlagana čednost. Učitelj mora z besedo in dejanjem pokazati, da mu je laž ostudnejša kakor vse druge človeške napake. Vendar pa mora to storiti z milo besedo in opominom, da bode manjša kazen, ako učenec svoj pregrešek odkrito spozna, kakor da ga z lažjo zakriva ali pa še olepšati hoče. Posebno pa gre paziti na to, da pripeljemo učenca do tiste meje, da resnico sploh hoče povedati. Prvo je, da sme otrok vedno govoriti resnico. On mora imeti k temu potreben pogum, treba ga torej spodbujati. Učitelj pa naj svojim gojencem toliko časa zaupa, dokler se kdo jedenkrat ne zlaže. Zaupanje vzbuja zaupanje. Vendar pa bi bilo

krivično, ko bi smatrali takega učenca, ki se je jedenkrat zlagal, vedno lažnikom in bi mu tudi tedaj ne hoteli vrjeti, ko bi povedal resnico. Tisti učenec bi postal lažnik in njega bi imel učitelj na vesti.

Pri spoznavanju učenca je pa treba paziti posebej še na to-le: Otrok, ki nima bistrega uma, pove kako dejanje vendar ne tako natanjko, kakor se je vršilo. Ali se je tak zlagal? Ne, če je hotel povedati resnico. Pred vsem gre torej paziti na voljo. Drugi učenec n. pr. ima slab spomin in pove kako dejanje površno in pomankljivo. Ali se zlaže? Tudi ne, če je hotel povedati resnico. Tretji ima morebiti bujno domišljijo in torej kak dogodek na vse mogoče načine olepša in poveča, da ne odgovarja več istini. Tudi ta se ne zlaže, če je hotel izpovedati le resnico. Pred vsem pa, ako hočemo, da bodemo svoje učence k resnicoljubji privedli, moramo mi učitelji kaj vestno paziti, da smo sami vsikdar in vselej resnicoljubni. S svojim lastnim vzgledom naj-intenzivneje delujemo na dušo učenca. „Von allen Fehlern und Untugenden seiner Zöglinge muss der Erzieher den Grund in sich selbst suchen“ slove jedno najpoglavitejših pedagoških načel. Spoznavanje samega sebe! Učitelj more torej si prizadevati, da se sam vedno bolj in bolj izpopolnuje v npravstveni svobodi. Moralčno popačen človek ne velja za učitelja. Niti sence suma ne sme vzbuditi vzgojitelj v gojencu o kaki laži. Tako n. pr. če se učitelj kedaj kaj pomoti pisoč na šolsko tablo in učenci to zapazijo nikar naj ne olepšava svoje pomote s kakim praznim izgovorom ali pa jo celó zaničavati.

Tudi ukazovati nepremišljeno ne smemo. V jezi in naglici se je že pogosto zgodilo, da je dal kak učitelj svojim učencem preveliko kazen n. pr. prepisati 100 krat kak pregovor ali izrek. To je seveda učencem preveč. Učitelj mora torej popustiti. In kaj je posledica temu? Ugled učiteljev se zmanjša, zaupanje do njega izgine iz src učencevih. Tak učitelj ne bode dosegel ugodnih uspehov v vzgoji.

Naposled mi je opozoriti še na jedno napako, ki se pa k vsej sreči ne primeri tako pogosto v šoli kolikor več doma in to je nepremišljena in neizvedljiva obljuba. Revni stariši imajo svoje otroke baš tako radi kakor bogati. Da jih utešijo, obljubijo jim včasih marsikaj, česar nikedar izvršiti ne morejo. Na ta način izgubijo otroci zaupanje do svojih roditeljev in postanejo vedno slabši, tako, da potem tudi najhujša kazen, do katere se zatekajo obupani stariši, pomoči ne more. Učitelj ne sme posnemati takih nespametnih starišev in se ne daj nikedar zapeljati do obljub, katerih izvesti ne moreš.

S takim dejanjem uže je vzbujen sum v učencih, da ni njih učitelj popolnoma npravstven in vse njegovo prizadevanje v svojih učencih vzbuditi resnicoljubje je zastonj.

Učitelj — vzgojitelj bodi torej živ uzor! Tak učitelj ima veliko moč do svojih gojencev. Z največjim zaupanjem zrejo učenci v té,

vsaka beseda, ki pride iz tvojih ust, jim je sveta in noben sovražnik ne more v njih nežnih sreih vsaditi kal nezaupnosti. „S tajno močjo, kateri se ustavljati ne dá, vpliva vzgled“, pravi naš slavni Slomšek. Človeška družba ne terja torej brez tehtnega razloga, da bodi vzgojitelj in učitelj npravstveno najboljše izobražen; isto tako graja na njem celo najmanjše madeže in nedostatke, kateri navadno ne škodujejo ugledu drugih ljudi.

Pokažimo torej vsikdar s svojim vzornim vedenjem in možatostjo, da zaslužimo zaupanje starišev, ki nam izročajo svoj najdražji in najljubši zaklad — svojo deco.

S svojim lepim vzgledom bodemo dosegli, da privedemo našo mladino do take stopinje npravstvene svobode, da bode ponosna vsikdar in v vseh slučajih govoriti resnico in da bode to smatrala tudi kot svojo prvo in sveto dolžnost.

Da pa to tem lažje in tem gotoveje dosežemo, posvetimo naši deci vse svoje moči, da ji pridobimo srečno in lepo bodočnost, kajti npravstvena svoboda je največji blagor za človeka.

Šola naj bode torišče, kjer hočemo osvedočiti vse naše dejanje in nehanje. Mladini naši — upu našemu — veljaj vsak trenotek in obilo bode plačilo, ko bodemo po trudapolnem naporu zrlri dober sad našega delovanja. —

Rudolf Horvat.

Kako si pridóbi in kako vzdržavaj učitelj dobro disciplino v svojem razredu?

Daloga učiteljeva je dvojna. Njegova dolžnost ni lé, otróke poučevati, ampak jih mora tudi vzgajati. Da bode imel pouk dober uspeh, vladati mora v razredu dobra disciplina. Kakor spoznamo umetnika na njegovih delih, tako spoznamo dobrega učitelja na dobrem šolskem redu.

Kot najvažnejša sredstva gledé discipline se mi dozdevajo:

1.) prava osobnost učiteljeva; 2.) primeren nastop v šoli; 3.) strogi red; 4.) pohvala in kazen.

I.

„Vzgoji samega sebe, predno hočeš vzgajati druge!“ (Beneke). Učitelj mora imeti razven potrebnih telesnih in duševnih lastnostij in temeljite omike i srčno veselje in ljubezen do svojega poklica, globoko ukoreninjeno vero, potrpežljivost in uljudnost ter primerno resnost in strogost.

Učitelj je v šoli otrokom oče in mati. Zato naj druží v sebi materino ljubezen z očetovo resnostjo.

Učitelj bodi dosleden. Strogo naj se tega drži, kar je spoznal kot pravo. Danes naj ne zapoveduje, kar je prepovedal včeraj. Učitelj bodi pazen, da mu i najmanjša nerednost ne uide, kreposten, da nikdar ne obstane na polovici potá, previden, da ravna z vsakim otrokom po njegovi pojedinosti. On naj ljubi red; vsaka reč mora imeti določeni svoj prostor. Slednjič naj ostro pazi náse, da se nikdar ne spozabi pred svojimi otroci. Te lastnosti podelé učitelju ono veljavo, ki pouzročuje, da ga otroci vedno raje ubogajo.

Sploh mora biti učitelj značajan, da otrók ne le zanima v poučevanju, ampak da si pridobi po svojih dobrih lastnostih i spoštovanje in ljubezen svojih učencev. Čim bolj otroci svojega učitelja ljubijo in spoštujejo, tem lože mu bode možno jih ustrahovati. Učitelj mora biti v očéh svojih učencev svitlo zrealo, popolen uzor. Spomnim se, da nam je naš profesor v pedagogični uri nekoč dejal: „Učitelj mora biti angelj v človeški podobi.“ — Zato pa pravi sv. Krizostom: „Višje nego slednjega umetnika čislam učitelja, ki zna izobraževati mlade duše.

II.

Učitelj poučuj zanimivo!

Vse, česar otroci ne razumejo, dozdeva se jim dolgočasno. Zato jim mora učitelj vse nazorno pokazati, vse razjasniti in razlagati. Učitelj naj ne zahteva od otrók, da vedno le njega poslušajo, ampak otroci naj govorijo več kot on ter naj pripovedujejo, kar so se naučili. Na ta način se vadijo otroci pravilno misliti in govoriti; sami se bodo veselili svoje pridnosti.

Če učitelj umeje vrh tega umetnost, da otroci napredujejo z vsako uro, če prilično menja z raznimi predmeti, tedaj se bode vzbujalo v otrocih zanimanje in veselje za pouk ter le redkokedaj bodo nemirni.

Učenci ne smejo biti nikdar brez opravka. Delavnost je nezmotljivo sredstvo zoper razmišljenost in nemir pri učencih. Nagon po delavnosti nam je prirojen. Če hočeš biti učitelj v besede najlepšem pomenu, tedaj ustrezaj prilično temu nagonu.

Ustmeni pouk naj menja z izdelovanjem pismenih nalog, a učitelj naj skrbi, da je tiho delo v pravi zvezi z učnim predmetom, ter da je v vsakem oziru primerno učencevim zmožnostim. Če so naloge prelahke, potem ni treba učencem napeti močij, če so pa pretežke, če otroci zánje niso dovolj pripravljeni, tedaj se jih pa poprimejo z nevoljo in kmalu jim pridejo na misel razne nerednosti.

Učitelj vestno popravljalj pismene naloge. On naj pregleda vsako nalogo ter ji zapiše red. Na ta način se vzbuja nagon po časti v

otročih in ta silno povspešuje dobro disciplino v razredu. Če se delé redi z vestno nepristranostjo, nam koristijo kot dobro mikalo.

III.

Pred vsem mora učitelj strogo paziti na red, če si hoče pridobiti in vzdržavati dobro disciplino. Gledé reda naj zatrdi otrokom:

1.) Učenci morajo sedeti dostojno in ravno, v dobro urejenih vrstah drug za drugim, da jih učitelj lahko pregleduje.

2.) Otroci naj položé sklenene roke na klop, da jim ni možno igrati se ali nagajati drug drugemu.

3.) Noge naj stojé vsporedno na tleh, da otroci ne strgajo ž njimi.

4.) Vsi učenci naj gledajo učitelju v obraz. Če učitelj to strogo zahteva, ne bodo otroci tiho govorili, šepetali in smejali se, otroci tudi ne bodo skrivaj brali, radovedno ozirali se ali sanjavo pred se gledali. Predno niso učenci duševno zbrani, predno se ne ozró vsi na učitelja, ne sme se pouk pričeti.

5.) Vsak učenec mora pred poukom imeti v redu svoje knjige in zvezke, sploh vse, kar pozneje potrebuje, da se med poukom ne izgublja čas.

Nepedagogično bi bilo, če bi učitelj vsak dan ustmeno ponovil te zahteve. Oster pogled, tiho trkanje na mizo ali beseda: „pozor“, — to mora zadoščevati, da se red takoj popravi.

IV.

Kot poglavitno sredstvo velja običajna pohvala in kazen.

Po nauku krščanske vere in po vseh нравstvenih zakonih mora biti človek dober radi dobrega samega, ter hudega se mora varovati, ker je ravno hudo. Pa le malo ljudij je toli krepostnih in zatorej potrebujejo še zunanjih sredstev, ki jih spodbujajo za dobra dela in ki jih strašijo pred pregrehami.

Ti sredstvi sta pohvala in kazen.

Če še odrasli ljudje ne morejo izhajati brez pohvale in kazni, kolikor bolj sta ti sredstvi potrebni otrokom, ki so že sami ob sebi nestanovitni in lahkoživi.

Čestokrat zgrešé kazni in pohvale popolnoma pedagogični svoj smoter, če jih učitelj uporablja čez mero ali o nepravem času. Zato je jedna izmed najvažnejših nalog vzgojiteljevih, da jih razdeli le z največjo opreznostjo. Le če se vestno uči psihologije, če z ljubezni polnim srcem opazuje otroke, če se neprenehoma trudi, da napreduje v svojem poklicu, le tedaj se bode varoval zmót in napák v tem oziru.

Roza Hřibal.

Jablana in smreka.

(Praktična obravnava 159. ber. v III. Ber. str. 162).

a) Uvod. Naštejte nekatera sadna drevesa! Vsak mej vami pozna drevo, na katerem rasto jabolka; kako se imenuje to drevo? (Jablana.) Katere dele ima vsako drevo, torej tudi jablana? (Korenine, deblo, veje, listje, cvetje in sad.) Kateri izmej teh delov so posebno lepi? (Cvetje, sad, košat vrh.) Ali imamo radi jablane? (Da.) Torej jablano imamo radi in se je veselimo, ker je lepo košata, pomladi lepo cvete, jeseni pa nam daje okusno sadje. — Sedaj mi pa naštejte nekatera gozdna drevesa! Ali imajo tudi gozdna drevesa vse tiste dele, kakor sadna drevesa? (Tudi.) Pa pogledjmo smreko in jo primerjajmo z jablano. Ali ima smreka tudi tako lep vrh, kakor jablana? (Ne.) Ali ima tudi tako lepo cvetje, kakor jablana? Ali ima tako lep in dober sad? Ali nam pa smreka prav nič ne koristi? S čim nam koristi? (Nam daje les.) Čemu rabimo smrekov les? (Delajo se ostrešja, mostovi in hišna oprava.) Prejšnje čase delali so iz smrekovih hlodov splave, s katerimi so vozili razno blago po rekah. Smreke rabijo za jadernike na ladijah. Smreka daje tudi smolo, katera se prav mnogo rabi. (Črevljarska smola, terpentin, terpentinovo olje, kolofonija itd.) Ali smemo smreko zaničevati, ker nam daje tako obilne koristi? Ali ni smreka ravno tako vredna, da jo imamo radi, kakor jablana?

b) Učitelj pripoveduje vsebino pesmi v prozi. Nekedaj sta rastli jablana in smreka prav blizu skupaj. Jablana začne sebe prav hvaliti in povzdigovati, smreko pa zaničevati rekoč: „Kaj bodeš neki ti, uboga smreka, ti, katera nimaš nikoli tako krasnega cvetja, kakor jaz. Ti nimaš nikoli tako slastnega in lepega sadu, kakor jaz. Pa pogledj, kako lepo se širi moj košati vrh. Glej, kako me vsi ljudje, stari in mladi z veseljem opazujejo, mej tem ko se za-te še nihče ne zmeni ne. Smreka pa ji na to pohlevno odgovori: „Res je, ljuba jablana, da ti pri ljudeh veliko več veljaš, kakor pa jaz; res je, da ti ljudi razveseljuješ s cvetjem in sadjem, česar jaz nimam. A kdo pa daje les za ostrešja, mostove, jadernike in splave? Kdo daje les, da se napravi detetu zibelka, v kateri sladko počiva; kdo daje les, da se napravi človeku zadnja postelj, mrtvaška rakev? Kdo daje koristno smolo?“ Ko jablana to sliši, se sramuje svojih besed, skesano upogne svoj vrh ter pravi: „Da, sedaj pa vem, da ti nisi nič manj vredna, kakor jaz in še več: tvoja lepota je še stanovitnejša od moje.“

c) Učenci ponovijo na stavljena prašanja.

č) Učitelj čita sam.

d) Iskanje in razlaganje manj znanih besed. Učenci bero kitico za kitico, učitelj pa razjasnjuje manj znane besede, kakor: Zaniče-

vala: Naštevala ji je njene slabosti. — Krasu: Lepote, kinča. — Žlahtnega: Dobrega. — Se ne ozira: Nikdo te ne pogleda; nikdo se za-te ne meni. — Srčno se veseli: Veselje občuti v srcu; hudo se veseli. — Pohlevna: Ponižna. — Plavi: Vozi na plavih, ladijah. — Zavetje: Skrivališče; kraj, kjer je varen pred raznimi nezgodami. — Prestal težavo let: Kdor je umrl. — Vrednost manjša tebi ni podana: Ti nisi nič manj vredna. — Stanovitnejši: Dalje trpi; ne mine tako hitro.

e) Splošno čitanje.

f) Namen pesmi. Kaj je jablana rekla smreki? (Da nima cvetja, žlahtnega sadja, košatega vrha.) Ali je le tisto drevo kaj vredno, katero ima lepo cvetje in košat vrh? (Ne.) Torej tudi tako drevo je lahko mnoge koristi, katero nima prav lepe obleke, kakor smo ravnokar slišali od smreke. Glejte otroci, to pa rečemo lahko tudi o ljudeh. Ali so samo tisti pošteni in dobri ljudje, kateri imajo lepo obleko? Ne, tudi pod slabo obleko je lahko dobro srce.

g) Uporaba. 1.) Pesem se memorira. 2.) Pesem se napiše v nevezani besedi. 3.) Učencem se razloži, kaj je basen. 4.) Prepišejo se prašalni stavki.

Josip Novak.

Prednost pešpotovanja.

Kako željno pričakujejo ne le šolski otroci, temuč tudi učitelji velikih počitnic, je znano. Počitnice imamo ravno za to, da se nekoliko odahnemo ter razvedrimo duha. Komur je le količkaj prilika dana, naj porabi počitnice dobro. —

Toliko se od malokaterega zahteva kot ravno od učitelja. Tu mora biti učitelj vse: V sili zdravnik, sodnik, inženêr, najboljši zgodovinar in geolog, filolog in vrh tega seveda dober svetovalec v vseh rečeh. Poznati mora najmanjšo rastlinico in najslabejši kamenček itd. Vsega tega si ni mogoče pridobiti v šoli, tedaj je neogibno potrebno, da se vsakdo še nadalje izobražuje sam.

Sredstev za nadaljno izobraženje imamo pa več. Izmed mnogo taci sredstev je „potovanje“.

Ker je učitelj takorekoč „ein Mädchen für alles,“ mora poznati, vsaj v svoji domovini vsak hribček in vsak košček zemlje; kajti to je tudi zelo važno za pouk v šoli. Saj svojo domovino dobro poznati je dolžnost vsacega domoljuba.

Prav resnično je, kar trdi v števil. 12 letošnjega „Učit. Tovarisa“ gosp. J. Ciperle, da ima naš narod to veliko napako, da se premalo

briga za svojo domovino. Slovenci sploh premalo potujemo po svoji domovini v ta namen, da se učimo spoznavati jo. — Že kmeta poznamo takoj, če je že prestopil katerikrat domači prag ali ne.

Slovenskim učiteljem priporočam torej med počitnicami potovanje po naši domovini. Že leta 1893. je gosp. J. Š—a v števil. 19. „Uč. Tov.“ priporočal potovanje. Tudi jaz se vjemam z dotičnim spisom vsaj deloma, le prednost dajem pešpotovanju.

Če hočemo kaj videti in to, kar smo videli v spominu ohraniti, moramo le peš potovati. Dobro je, če sta dva ali trije vkup. Jaz priporočam tako pešpotovanje le po naši domovini. Najprej je treba domačo deželo prav dobro poznati, potlej šele drugi daljni svet. Kdor še ni videl, kje Sava izvira, ni videl Cirkniškega ali Bohinjskega jezera ter ni bil še v Postojnski jami i. t. d. temu je razlaganje dotičnih beril večja muka, nego, kdor je vse to osebno videl.

V drugem oziru pa je priporočljivo tako pešpotovanje že zato, ker vém, da večina učiteljev bere časopise, v kojih se poročajo dogodki iz različnih krajev naše domovine. S koliko večjim zanimanjem kak dopis bere oni, kateri je že bil v dotičnem kraju in so mu tedaj razmere znane.

Kdor je pa že do cela že obhodil ožjo domovino, no, potem pa hajd med daljni svet, po naši širni Avstriji bodisi peš, bodisi po železnici.

Nadalje ima pešpotovanje še v zdravstvenem oziru prednost.

Znano je, da naš organizem, ako dolgo ne deluje in — le miruje, polagoma otrpne. Nasprotno pa se z rednim delovanjem ukrepi. Živci naši postanejo, če jih vadimo, zdravi in močni, ako ne, so slabi. In kako vpliva hoja na pretakanje krvi po telesu?

Onih ljudi, kateri navadno veliko sedijo, kakor učiteljev, uradnikov, dijakov i. t. d., potem pa nekaterih rokodelcev se loti prav rada „plučna tuberkuloza“. Petini vseh smrtnih slučajev je ta pogubljiva bolezen vzrok, kakor statistika uči. Zoper to bolezen je najboljši pripomoček hoja. Pešhoja je nekaka telovadba, če prav bolj enostranska. Z obilno hojo se je že marsikdo ozdravil, če je bil prej bolan. —

Mislím, da sem kolikor mogoče ob kratkem pojasnil prednost pešpotovanja in želim le, da bi učitelji slovenski uvaževali te skromne besede ter v obilnem številu pešpotovali sedaj, ko so se približale težko pričakovane počitnice. —

Jos. Petkovšek.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

65.

Stroga narodna vzgoja ima pa ravno ojačiti človeka, da se ne sramuje nikjer in nikdar svojega jezika, da mu skuša pomagati do veljave in ugleda, kjer le more, da se upira povsod z vsemi silami, kjer se mu skuša kratiti ta veljava, in kjer bi se skušal potisniti v kak kotichek ali spravljati iz rabe. A oni človek, ki še sam svetuje ali deluje, da zgublja njegov jezik veljavo, ali koji gleda samo brezbrizno tako obveljanje svojega jezika, ta ni narodnjak, ta nima pravice imenovati se Slovenca. Pazite rojaki, prosim vas, na svoje izvoljence, se li ne pregrešé kedaj v tem obziru. Vaša sveta stvar je, izvajati iz tega stroge posledice. Tu nimate prizanašati nikomur, prizanašanje bi bilo tu pregreha zoper narodnost. Tu nima nobene pravice pregovor, ki veli: Jedenkrat ni nobenkrat. Nobenkrat nima biti noben izvoljenec naroda popustljiv ali brezbrizen gledé jezika. Izjavite mu takoj, da nima pravice zastopati vas več, drugače se proglasite vi sokrivcem njegovim.

A da se ne pregrešamo zoper naš jezik, v to treba je, da se ga uči vsak rojak tako temeljito in tako vestno, da ne pride ž njim niti v govoru niti v pisavi v zadrego, da ga rabi vsled tega tudi lahko zmiraj in povsod.

To zadačo izvesti poklicane so pa v prvi vrsti naše šole, a ne samo ljudske, ampak vse šolstvo na Slovenskem poklicano je v to, da goji z vso skrbljivostjo in natančnostjo naš mili slovenski jezik. A tudi že sama ljudska šola imela bi postaviti pri svojih učencih tako trdno podlago v materinem jeziku, da bi je ne omajal najhujši vihar. Toda žalibog, pri pouku v našem jeziku so povsod strašne zapreke.

Prvič: obiskavati bi morali naši otroci redno šolski pouk.

Drugič: šole ne bi smele biti tako oddaljene druga od druge, da bi otroci res lahko obiskovali jih redno.

Tretjič: šole po vsem Slovenskem morale bi biti pa tudi uravnane tako, da bi se poučevali v njih vsi predmetje jedino le v slovenščini.

66.

Te točke so tako same ob sebi umevne, da se dozdeva skoro, da je nepotrebno govoriti o njih obširneje. Toda najpreprostejša stvar zahteva dostikrat obširnejše razprave, nego najtežavnejša. Taka je tudi s temi točkami.

Že prva točka, da imajo otroci redno obiskavati šolski pouk, dela toliko težav in križev učiteljem, starišem in otrokom samim. Lehko je umeti, da so bili, so in bodo med zadnjimi vedno taki, ki gredo mesto v šolo raje na potep. Saj vsak otrok ne razvidi prav lahko, da mu je šolski pouk v korist; vsak pa čuti, da se mu pohajkovanje zunaj šole mnogo bolj prilega, nego sedenje v šoli. Toda ob te nazore se lahko spravijo otroci, ako le hočejo stariši ali oni, kojim je izročen otrok v skrb. Videlo se je pa tudi že mnogokrat, da so se ti potepuhi prelevili v najboljše učence, kojih je bil lahko vsakdo vesel. Saj navadno ti potepuhi niso najslabeje nadarjeni otroci; saj vidimo, kolike zvitosti in pretkanosti treba jim je, da se jim je mogoče odtegniti šoli. Tudi vidimo, da se zunaj šole vedno pečajo s kakim predmetom, če tudi dostikrat s takim, ki nikakor ni primeren njihovi starosti. Kakor sem že dejal, temu se pride lahko v okom, ako se začne le postopati strogo proti takim potepuhom.

A druga je, ako so stariši manj strogi ali celo tako nepremišljeni, da odtegujejo sami otroke od šolskega pouka. Čemu je treba mojemu sinu učiti se vsega tega! Ta fraza, žalibog, še ni izginila med ljudstvom. Ali kaj je treba kmetu in rokodelcu toliko pouka, i. t. d. Da mu ga je treba, o tem vendar ni dvoma. Tudi naš kmet potrebuje krvavo dan danes onega znanja, ki si ga pridobiva v šoli; in kaj še le rokodelec in obrtnik. Ta dva stanova se sedaj brez šolske omike prav nič razvijati ne moreta. Še obstojata težko brez nje. Rokodelci in obrtniki so namreč ravno v sedanji dobi v vedni nevarnosti, da jih ne izpodrijejo inteligentnejši tekmovalci. Ravno to je bil zadnje čase propad marsikoga, da ga je prekosil tekmovalec, ki se je vdeleževal rednejšega pouka v mladosti.

Tretja zapreka temu je pa uboštvo mnogih roditeljev. To ravno zakrivlja v največ slučajih, da ne hodijo otroci redno v šolo. Res je, da ljudska šola ne stane starišev niti krajcarja; a to je pa tudi resnično, da so sposobni otroci sem ter tje za marsikako delo, za koje stareji ljudje nimajo sposobnosti in ne časa. Žalostno je pa ravno to, da je toliko roditeljev, ki mogó preživljati svojo obitelj le s pomočjo svojih otrok. So li to zdravi pojavi sedanjega socijalnega življenja?

Nikakor ne. Maščevalo se bode pa to tudi prej ali pozneje. Socijalni demokrati pač pravijo, da imajo tudi proti tej socijalni bedi zdravilo. Neka točka njih programa velí: „Otroci se imajo rediti na splošne stroške.“ — Ali pa veste, kaj se pravi to? To se pravi raztrgati vse vezí, ki spojajo stariše z otroki, to se pravi, razdreti zakon, to se pravi vničiti najmoralnejšo in najnaravnejšo inštitucijo človeško, to — je družina.

Videli smo v zadnjem poglavji, da žalostne družinske razmere ovirajo predostikrat duševni napredek otrokov. Samo ob sebi je pa tudi umevno, da nič manjih zaprek ne delajo telesnemu napredku. A vendar je družina poklicana v prvi vrsti, da stori za naraščaj človeški vse, kar mu je potrebno k telesnemu in duševnemu prospehu. Se ve to je pa jedino mogoče onim družinam, kojim se ni boriti vsak dan za svoj obstanek, ki niso vedno v skrbeh, s čim se bodo nasitile danes ali jutri. To je mogoče onim družinam, ki mirno uživajo plodove svojega truda ali pa svojega bogastva, kojega so si pridobile brez vsakoršnega truda. Nič ne ovira bolj otroške vzgoje, nego beda v družini. Ona slabi vsako silo človeško, ona skali vsako veselje, ona odtuja stariše otrokom; kratko in malo: beda je največa zapreka dobre vzgoje.

Družina je tedaj prva in najvažnejša, a tudi najboljša vzgojiteljica človeka, a ne pozabimo: družina brez bede. Mnogi, ki se bavijo dan danes s tem vprašanjem, kako bi odstranili sedanjo bedo, koja se razširja tako mogočno v socijalnem življenji, prišli so do zaključka, da se mora odstraniti družina. A to bila bi največa napaka. Ravno ako hočemo izgnati bedo iz življenja, moramo ojačiti družino; in ojačili jo bomo, ako bomo vzgajali in na pravo pot obračali vse zmožnosti človeške: um, srce in voljo. Potem prevideli bodo ljudje, da tista pretirana skrb za samega sebe, in le za samega sebe, stvarja na drugi strani velikansko bedo. Povsod tam, kjer se bogatijo brez mere nekateri, propadajo v uboštvo drugi.

Izginila bode beda iz življenja le tedaj, kedar bode dobival delavec svoje zasluženno plačilo, le tedaj, in prej ne. V sedanjosti ga ne dobiva nobeden, in zato narašča tako mogočno uboštvo med ljudstvom, in bogastvo kopiči se tako prešerno v rokah nekaterih maloštevilnih posameznikov.

Znano je, da socijalisti nameravajo razrušiti družino, kedar pridejo do oblasti. Toda kakor kaže vse, rušiti jim ne bode treba mnogo, saj razrušile bodo družino že prej sedanje razmere. Saj socijalizem je le posledica sedanjih žalostnih razmer v življenji. Rušijo se pa družine dan danes na vsakoršen način. Povsod pojemljejo že one vezi, ki so nekoč vezale ženo na moža in otroke na stariše. V premnozih slučajih mož že ni več sam reditelj svoje družine, le predostikrat mora tudi žena zraven svojih domačih opravil služiti še zvonaj hiše denar, da se preživlja družina. Moževe sila že v premnozih slučajih ni več zmožna pridobiti vsega potrebnega. Kako pa opravlja takova žena svoja domača opravila, o tem pa tudi ni dvomiti. Mož hodi na delo, žena isto

tako, otroci se pa vzgajajo sami. Toda kakó, o tem pa zopet ni dvoma. Celi dan ne vidijo starišev, ne čujejo niti najmanjšega dobrega pouka od njih, in celo zvečer, ko se vračajo stariši domu, ni časa za pouk, kajti trudna telesa silijo le v postelj, kajti treba si je nabrati zopet novih moči za delo prihodnjega dne. Kaj so taki stariši otrokom! Kaj družega neki, nego vsak drug človek. Kaj neki naj veže te otroke na svoje roditelje? Morda tista borna piča, koja se jim daje vsak dan, ali pa tudi celo ne. Žalostno je to.

Tako rušijo se družine v tako zvanih nižih slojevih ljudstva. Ali je pa morda to bolje v tako zvanih srednjih slojih? Tudi tukaj se nam kaže ista žalostna prikazen. Tudi tukaj vrši se propad družinskega življenja, a le na nekako skrivnejši način. Tudi srednjim slojem človeške družbe ni mogoče skoro nikjer več skrbeti primerno za svoj naraščaj, tudi ti propadajo, kajti tudi možje teh slojev nimajo največ toliko, da bi mogli dostojno skrbeti za svoje družine. Tudi tu vidimo opravljati žene še druga opravila razen domačih, da se le olajša nekoliko tisti kruti boj za bitje. Koliko žen uradnikov, učiteljev in družih tacih trpinov mora se baviti s šivanjem obleke, z izdelovanjem klobukov in družih reči za druge ljudi, da je le mogoče rediti družino. — In otroci nižjih in srednjih slojev, ali niso primorani predostokrat tudi ti služiti denar že v svoji nežni mladosti, in celo mnogokrat s tako težavnim delom, ki mora ugonobiti v kratkem vse njih telesne sile.

69.

Zdaj ostanejo še oni sloji, koje nazivljamo v svojem slepem servilizmu više stanove. Tem pač ni treba skrbeti, kaj bodo jedli jutri, s čim se bodo oblekli; k večemu dela jim preglavico sem ter tje, kaj posebno finega in izbranega bodo jedli jutri, ali pa, kako posebno novomoderno obleko bodo oblekli jutri, i. t. d. Mislili bi lahko, da se ti stanovi posebno odlikujejo po svoji skrbi za dobro vzgojo otrok. A temu tudi ni tako. Tu celo prav nič ne vzgajajo stariši svojih otrok. Precej po rojstvu gre otrok že v tuje naročje, v naročje v to najete dojenice. Pozneje ga prevzame guvernanta v svoje varstvo, in še pozneje domač učitelj in učiteljica, ali pa gre v kak penzjonat, institut, ali kamor si že bodi.

Potem se pa premnogokrat prigodí, da otrok dovršivši studije in vrnivši se domú celo ne spozna svojih starišev. Lepa reč to, saj pa tudi ni čuda. Ali naj ljubi takov otrok takove stariše? Tako se od-tujajo tudi tu otroci starišem, tudi tu ni pravega družinskega življenja; in tedaj sploh ne moremo priti do družega zaključka kot do tega: Naše družinsko življenje se ruši, naše družine gredó rakovo pot, in razpadle bodo še prej, nego je pričakovati socialne prekucije. A

ravno popolen propad našega družinskega življenja bode provzročil to, po čemur hrepene socijalisti: popolen razpad sedanje človeške družbe.

Bog zna, če se izpametuje človeški rod še prej?

70.

Druga zapreka pri pouku našega materinega jezika je ta, da so šole po naši domovini preveč oddaljene druga od druge.

Pravijo, da šolstvo pri nas cvetè. To je strašna izmišljotina. Bog vé, čemu smo si neki izmislili to frazo, saj je ne vrjame tako nobeden. Saj vidimo po celi Avstriji, koliko truda je treba povsod, da se osnuje kaka nova šola, ali da se razširi že kaka obstoječa; saj vidimo, kako slabe plače dobivajo učitelji — na Kranjskem n. pr. med učiteljevo in biričevo plačo ni nobene razlike, — saj vidimo, koliko dela imajo šolski soveti s šolskimi zamudami. Koliko vasi je še pri nas, kojih otroci ne hodijo splòh nikamor v šolo, ker jim je predaleč, in šole se tudi ne snujejo tam, ker ni morda onega števila otrok tam, kojega zahteva postava. Koliko je dalje pa tudi tacih vasi, kojih otroci imajo le tri dni na teden šolo, ali samo po zimi, i. t. d.

Potem se pa sleparimo s frazo, da šolstvo pri nas cvetè. Pri šolstvu ne vidi nobeden nič družega, nego to, da stane mnogo denarja. Zato se gleda pa tudi tu na vsak krajcar, med tem ko se siplje dostikrat za nepotrebnosti s polnimi rokami. Vendar se pa čuje mnogokrat, da sedanja šola nima posebnih vspehov. S tem predbacivanjem so pa nekateri takoj gotovi. Ali naj pa naši učitelji pri tacih okoliščinah, ki vladajo sedaj pri šolstvu, delajo čudeže? Se ve, to bi še tudi zahtevali mnogi. Toda to ne gre. Raje naj se skrbi, da se bode šolstvo res razcvitalo, naj se ponudi v resnici prilika vsacemu državljanu, da se mu bode mogoče izomikati po šolah, in potem še le reklo se bode lahko, da šolstvo napreduje in se razcvita.

Posebno mi Slovenci potrebujemo odličnega šolstva za utrditev svojega jezika in svoje narodnosti.

71.

Tretjič: šole po vsem Slovenskem bi morale biti pa tudi uravnane tako, da bi se poučevali v njih vsi predmeti jedino le v slovenskem jeziku.

Čudno dozdeva se tujcu, ako bi čul, da se mora to tirjati pri nas. Saj je to tako samo po sebi umevno, in najodličnejši pedagogi vseh časov in narodov so bili vedno tega menenja, da se ima vršiti prvi pouk le v materinem jeziku. Čudno je v istini pa tudi to, da to pravilo velja za vse narode, samo za avstrijske in ogrske Slovane, in

posebno za nas Slovence pa nima nikake veljave. Po večini naših šol, če imajo le par razredov, vrine se takoj nemščina ali pa italijanščina. In kako se pa tudi utemelji to ravnanje. Pravi se, da bode to le v korist narodu samemu, da si bodo mogli pojedinci služiti svoj kruh tudi na tujem. Toda tega se pa ne premisli nikdar, da je to jako žalostno za vsak narod, ako je primoran iti s trebuhom za kruhom v tuje dežele. Res je, da se izseli dan danes mnogo našega naroda posebno v Ameriko. Ubogo ljudstvo! Naša bogata slovenska zemlja ti ne daje več dovolj hrane. Ali je res tako ubožala? Oj, nikakor ne. Še je tako bogata, še je tako odlična, kakor je bila nekoč. O nje bogastvu bi se živeli še lahko naši pozni rodovi; saj vidimo, kako se redé o njem tuji priseljenci. Naš narod se izseljuje, a tujci se priseljujejo v vedno obilnejšem številu, in vsem gre dobro, vsi obogaté v naši mili domovini. A da se tem ljudem prihrani trud učiti se slovenščine, zato morajo se uriti sloveski otroci v nemščini, in pa zato, da lože izvandrajo. To je žalostna slika.

Kako izborna se pa tudi naučé naši otroci nemškega jezika! Kaki vrli teotonski pohrustarji so pa tudi potem vsled svojega znanja z nemškim jezikom. Ubogi nemški jezik!

Ni se čuditi tedaj, da gre naša narodnost rakovo pot, saj ji manjka skoro povsod glavnega temelja: izobrazbe v slovenskem jeziku. Ako se to ne predružači v kratkem, potem čaka našo narodnost najbritkejša usoda. V kratkem pisalo se bode potem lahko: „Bili so Slovenci!“ —

72.

Razen slovenščine moral bi pa še vsak količkaj zaveden Slovenec umeti in govoriti še kak drugi slovanski jezik. Čudno je to, da se Slovenec z Nemcem in Hrvatom pogovarja v jednem in istem jeziku: namreč v nemščini. To niso posebno zdrave razmere. Všeč bi bilo pač marsikomur izmed nas, ako bi se Hrvati učili slovenščine; še bolj prav bi nam bilo morda, ako bi se Rusi bolj zanimali za nas. A tega nam pa ne pride na um, da bi se morali prav za prav zanimati mi za te narode bolj, nego smo se do sedaj. Kake pojme imamo n. pr. še dan danes o Rusiji in o Rusih. Gotovo manj vemo o tem, nego o najmanjši nemški državi. Rusija je za nas še vedno španjska vas. Vidi se nam pri vsaki besedi, ki jo izustimo o Rusih, kako nerodno nas je polizala evropska kultura. Vidi se nam vedno, iz kakega sumljivega vira zajeli smo svojo modrost o Rusiji, ako smo sploh kedaj kaj zajeli. Koliko nas je neki, ki smo se sploh kaj pečali o tem predmetu, in tisti, ki smo se, tisti imamo jasne a tudi vse drugačne pojme o tem, nego so oni, ki so razširjeni povsod po sovražnikih ruskega naroda.

Ker razen nemščine ne zna večina Slovencev nobenega drugega jezika, zajema zato svojo modrost o ruskih odnošajih le iz nemških knjig in časopisov. Toda kako kalni so ti viri, o tem je najbolje, da navedem nemško pričo, nemškega učenjaka in pisatelja z imenom Friedrich Meyer von Waldeck.

V svoji knjigi: „Russland, Einrichtungen, Sitten und Gebräuche“ piše omenjeni pisatelj: „Unsere Zeitschriften schwelmen von Originalcorrespondenzen aus dem Zarenreiche, jede Buchhändlermesse zählt neue, nicht selten umfangreiche Werke über Russland, sein politisches, geistiges und sittliches Leben, und über kein Land der Welt ist Deutschland schlechter unterrichtet, als über das grosse slavische Land an seinen Ostmarken.“

„Wie ist das möglich — fragt man sich — wie ist das denkbar bei der vielgerühmten deutschen Gründlichkeit und Gewissenhaftigkeit? Die tiefbeschämende, leider untastbare Antwort lautet: An Russlands Grenze verhüllt die deutsche Gründlichkeit und Gewissenhaftigkeit ihr Haupt. Deutschland ist durchtränkt von starrer, an grundlosen Vorurtheilen genährter Antipathie gegen Russland und seine Regierung. Von der Tagespresse — wenige Ausnahmen bestätigen die Regel — wird diese Abneigung ausgesät, gepflegt und grossgezogen. Die Mehrzahl deutscher Zeitungscorrespondenten in Russland, die weder die Sprache, noch das Volk, noch die eigenthümlichen Lebensbedingungen des Staates und seiner Angehörigen kennen, schreiben wie es ihren Arbeitgebern, den Redactionen behagt, und diese verlangen die Speise, die ihren Lesern vorzugsweise mundet.“

„Und wie entstehen die meisten unserer grösseren Werke neuen Datums über Russland? Es erscheinen die umfangreichsten Schriften über das Zarenreich, die seine bedeutsamsten Lebensäusserungen zu schildern unternehmen. Und doch waren ihre Verfasser weder in Russland, noch kennen sie die Sprache jenes Landes und was sie schreiben, haben sie theils aus unzuverlässigen Quellen zusammengelesen, theils sich von abenteuernden Landfahrern erzählen lassen. Dass diese Publicationen von Unwahrheiten, groben Fehlern, ergötzlichen Missverständnissen und den augenfälligsten Beweisen grösster Unkenntnis wimmeln, ist nicht zu verwunden. Und eine urtheilslose Kritik setzt schliesslich allem die Krone auf, posaunt dergleichen Werke als epochemachende und gediegene Erscheinungen aus und erwirbt ihnen bei der grossen Menge Glauben und Vertrauen.“

(Dalje prih.)

Zelenjadarstvo na šolskem vrtu meseca kimovca.

V tem meseci imamo malo dela z zelenjadarstvom na šolskem vrtu. Sejali ne bomo razven motovilčka nič. Skoro vse vrste zelenjadi nam v tem meseci dozore, torej bode le glavno delo s spravljanjem dozorele zelenjadi. — Onejida pokopljemo navadno že v začetku, a bolj pozni krompir v drugi polovici t. m. Kadar krompir spravljam za zimo v klet, mora biti prej dobro prebran, da ni črnega ali gnjilega vmes, da nam potem še drug ne postane črn. Ako hočemo zimsko endivijo jesti, jo moramo poprej kakih 8 ali 10 dni povezati, da nam obledi. Povezuje se pa le suha endivija, ker drugače segnjuje.

Kako se različna zelenjad spravlja za zimo ali čez zimo, hočem prihodnji mesec opisati, ker to delo zvršimo v vinotoku

A. Likozar.

Listek.

Po desetih letih.

Gospod urednik! Evo me v ohlapni listkarski obleki! Toda za danes Vam ne morem obetati raznih pikantnostij, kakoršnih radi iščemo v listkih, obravnavati imam resno stvarino z resne strani kakor je življenje samo resno.

Ker nisem prijatelj dolgih uvodov: ad rem! Oprostite, da takoj začnem. Po desetih letih! Nekaterim se zdi to kratek hipec življenja, drugim pol večnosti. Ker nam učiteljem niso povsod posuta pota s cvetjem, upam, da se ne zamerim nikomur, če povem naravnost, da se nam, ki smo svoje srce in življenje posvetili slovenski mladini le ta desetletna doba ne zdi malo časa.

Bilo je meseca malega srpana 1885.

Ves slovenski učiteljski naraščaj Primorske dežele se je sprehal neki poletni večer ob morskem bregu nam zelo neprijaznega mesta K. Ljubko so se zaganjali valovi ob pomol, ljubeznjivo so nam z morske gladine odsevale nebeške zvezdice, celo lahko se zibajoči zrak, zdelo se mi je, da je šepetal resne besede o slovesu. Bil je namreč zadnji večer pred odhodom.

Končani izpiti, dovršeni nauki, pozabljen trud, pozabljene britkosti dolgih štirih let, vse pozabljeno, vse končano, in vendar je bil to pravega življenja šele začetek.

Bilo nas je devet. Tihoma smo se pomikali v večih gručah na konec pomola. Vsakdo je mislil o ljubem domu, o dragih domačih hribih, ljubih znancih in prijateljih, ki ga bodo obstopili, ko dojde pod

rodno streho ter mu čestitali, da je srečno dovršil izpit. In potem . . . potem? Nova služba, prva služba — naobrazovanje slovenske dece, prospeh domovine.

Ne da bi še krožil na daleč in opisoval razna čustva, ki so nam prevevala srce, povem le toliko: bili smo tako polni lepih nad, blestečih načrtov, polni veselja in idealnosti o svojem poklicu, da se nam je zdelo, kakor bi se vrtel okolu nas ves ostali svet.

Celo nam sovražni laški gimnazijski maturantje, sinovi slovenskih renegatov in isto negostoljubno mestno prebivalstvo se je nam te dni spoštljivo umikalo. Puščali so nas vsaj na miru ter shranili neolikane psovke za druge Slovence in za druge čase.

Prišedši na konec pomola, smo obstopili svetilnik, začeli drug družega izpraševati, kedaj odhaja, in konečen uspeh je bil, da smo bili malone vsi namenjeni oditi takoj drugi dan.

„Jaz že vem za službo“, pohvali se nekdo. — Kje? oglasijo se hkratu štiri kaj različno intonirana grla.

„V domačem okraju na Kranjskem.“

Tako torej, naš kruh ti je pretrd. Ali ni Slovencem tukaj huje kot na Kranjskem? Tako so se hudovali vsi od kraja, a slednjič se je stvar vender poravnala o tem, da je nesrečni bahač z novo službo obljubil vso stvar še premisliti.

„Najraje bi videl“, začne nekdo drugi, „ko bi bili mi vedno takó-le skupaj kot sedaj, samo ne v tem nehvaležnem gnezdu.“

„Ne združenja, ločitve zdaj so časi,

Ko vsak sam šel bo skozi življenja zmede.“

Tako je deklamoval prijatelj Sivko in še dostavil: „Jaz pojdem pa nazaj v planinski raj.“ Pojdite vi, kamor hočete v boljše in lepše kraje. Če mi bo hudo, izvedeli bodete po opravljenih ljudeh; če mi bo dobro, vam bom pisal.“

Govorili smo še o raznih znancih, ki bi utegnili založiti prijazno besedo za tega ali onega, ker se nam je zdelo, da brez obligatnega „pritiskanja kljuk“ ne gre rado. Nekateri so bili tako bojaželjni, da so izražali željo, iti makar na mejo slovanske govornice ter tam noč in dan stati na braniku kot Graničar in čuvati z resnico in uma svetlim mečem, da se ne zgubi nobena slovenska ovčica.

Mestni šum se je nekoliko polegel, šetalcev je bilo vedno manj.

Morje je tiho pluskalo ob bregove, zvezde so odsevale v valovih, lahni veter nam je božal mlada lica, na izhodu je pa prilezel mesečev rob na obzorje. Bila je resna ura slovesa. Utihnili smo, zakaj vsakdo je čutil usodni trenotek. Tiho in mirno smo si slednjič segli v desnico, a videli se poslej nismo več.

Odtlej je minolo deset let.

Res, da ni to velik oddelek časa, in vender koliko premembe je ta čas v človeškem življenju. Tedaj nas je družila ljubezen do zati-rane domovine, unetost do izvoljenega stanu ter zaničevanje oholih Lahov, katerim je slovenski dijak — nič manj kot rob; tako ondaj! A danes? — Kaj nas naudušuje, kaj osrčuje, kaj druží, kaj je vzrok, da se nam o desetletnici vsem vzbujajo v duši prijetni spomini. Nismo li dosezali na mestu stavljenih smotrov prevare, nismo li pokopali vsaj polovico mladostnih nad, pokopali za vselej? In vender nam navdaja dušo tajno veselje. Kaj li more učitelja veseliti? — Ne čudi se nikdo temu prašanju, a tudi misliti ni treba, da ga odgovorim tako, kakor bi ga odgovoril o vsaki drugi manj slovesni priliki.

Res, ni mnogo uzrokov, vsled katerih bi se mogli veseliti. In vender so, povem pa le jednega in ta zadostuj, namreč: zadovoljnost in veselje ob lastnih uspehih. — V desetih letih se v našem stanu ne more napraviti, kakor pravimo — karijere, in oni, komur ni Rojenica že v zibeljko položila par zlatnikov, ne napravi je menda tudi v sto letih. Karijera, mastna služba, odlikovanje, vse to ne more vselej razveseliti človeka. Višja služba, večja odgovornost, manj uspehov, več skrbij. Tovariš v nabolj oddaljeni slovenski vasi utegne biti bolj zadovoljen s svojimi uspehi v izgoji in pouku kot oni, ki je že preletal vse plačilne razrede, seveda vstevši onega s 360 gld. plače.

Minila so zlata leta mladeniške brezskrbnosti, začelo se je resno delo, ki nas pa ne straši v sladki zavesti, da se nismo izneverili nek-danjim sklepom: srce in življenje slovenski mladini.

Žalibože, niso znali, še ne znajo in tudi nečejo prav ceniti naše ljubezni. Resnica je, da se ljubezen ne da kupiti in ne plačati, a dobro za dobro se mora vračati. To že zahteva takozvani „bon ton“.

Upajmo! Gospod urednik, upanje je zelo po ceni. Torej upajmo, da nam prihodnjost prinese boljših časov. Gotovo se marsikdo spomni, oziraje se v preteklo desetletje svojega delovanja tudi mnogo britkih dnij, ne vsled stanovskih težav in bremen, marveč zato, ker nas drugi ne umejo in kar je najslabejše: tudi ne marajo umeti. Tovariš, ako te mučijo taki otožni spomini, pomisli, da te nada o lastnih uspehih ni varala. To ti bo po desetih letih najlepše plačilo.

Pesimist.

S n a g a.

Ja, kedo se bode vedno umival! Moji otroci morajo delati, ne pa, da bi se z vodo igrali. In če pride moj otrok vmazan v šolo, nima učitelj pravice siliti ga k umivanju, ali ga radi vmazanosti celo kaznovati! — In glasen, samosvesten pa ironičen smeh razlegal se je po teh besedah po sobi sicer pridnega, dobrega kmeta.

Ni bilo to v okoliši mojega delovanja, bilo je to v mojej rodnej vasi. V živem pogovoru bil sem z „Zidarjevim strijcem“, in ker ta strije prav mnogo in rad bere, ve tudi marsikatero prav pametno reči, posebno ima poln rokav vprašanj, ki kažejo njegovo vedoželjnost, glede snage pa ima svoje trdne konservativne misli.

Takih besedij pa slišiš lahko, češče kakor bi mislil v premnogih vaseh. Ni obilo mater, katerim bi bila prva skrb pri mladem njenem naraščaji snaga in zopet snaga, ampak jih je temveč, ki skrbe le, da imajo njih ljubčeki polne želodčke. Kaj pa naj bi rekli o očetih? No, ti pa res največkrat nimajo časa, da bi mogli dosledno zahtevati od otrok svojih, da naj se umivajo, in le, ko pride „zamazanček“ ves prašen in blaten očetu pred oči, tedaj ta nejevoljno zakliče: „Ej, kakšen pa si? Se mi ne greš precej umit? Tak si kakor pr . . . . .!“

Tako pa je učilnica čestokrat jedino torišče, kjer naj se mladina marljivo in dosledno navaja k snažnosti, učitelj je mnogokrat jedini, ki — svest si svoje naloge — zahteva, da prihajajo učenci umiti in osnaženi v šolo, kakor se spodobi človeku.

Da je snažnost prevažna v vsacem obziru, bodisi glede zdravja ali nravnosti, o tem prepričan je vsakdo. Ko bi nas pa tudi ta dva načelna faktorja ne silila, da zahtevamo snažnosti pri vsacem učenci, siliti nas mora k temu že naše nam prirojeno samoljubje. Kakoršno snažnost ugledaš na učencih svoje šole, prav tako bodeš uzrl na njihovih knjigah, pisankah, spisovnicah itd. To je lice tvoje šole, to je ob jednom odsev tvojega delovanja, ta odsev pa te v očeh svetá povišuje ali ponižuje.

Prvi pogoj vse snage je voda. Stvarnik dal nam je tega daru v tolikej meri, da ga skoraj največ zemljanov za dar ne spoznava, pa se ga premnogi kolikor mogoče izogibljejo. In ravno glede umivanja mora učitelj pogosto nejevoljno z glavo zmajevati, ko vidi, da se šolska mladež vode tako boji.

„Zakaj pa nisi danes umit, Janezek?“ — vprašaš po zimi učenca. „Mama niso 'mel neč gorke vode“, odgovarja ti prepričevalno. Seveda, vsak uvidi, da potrebuje ljubček materin tople vode, ako se hoče umiti; ako je ni, pa tega storiti ne more!

Ravno ta razvada se največ nahaja po deželi, ko bi človek vendar mislil, da se tu rod najbolj utrja. Kmetska mati — ne vsaka — pa je trdno prepričana, da se jej mora Janezek prehladiti, kakor hitro se bode isti z mrzlo vodo umil, in vrhu tega ga še tudi — — blato pred ostro burjo greje.

Tu mora učitelj z dejanjem in z besedo kazati pravo, tu ne sme mirovati nijednega dne, neutrujeno je treba pregledovati slednji dan vsacega učenca ter zahtevati, da so umita tudi ušesa in vrat in ne samo nos, pa tudi zapestji in lehti.

Novi ukaz, da imamo poročati tudi o stavljenih kozah, nam odgrinja šestokrat neprijetno podobo. Listka o stavljenji kôz nihče nima, o uspehu sam povedati ne ve, treba je torej novemu učenčku odvihati rokava notri do ramen, da se je mogoče prepričati o uspehu. Tu pa zagledaš pogosto roko do ramen pokrito z davno zastarelo zemeljsko skorjo, da nehote odmakneš oči.

Prilika, da navajaš otroke k snagi, ponuja se ti vsak trenutek, osobito v začetku šolskega leta, vsak dan o pričetku pouka, pa tudi toliko berilnih sestavkov ti ponuja priložnost, da pač nisi v zadregi, kako bi otroke privajal k umivanji in k snažnosti sploh.

Vsacega zanikrneža pa, ki se ne zmeni za naročilo učiteljevo, kaže kar naravnost k vodnjaku poslati, to pa po uku, da ne zamuja šolskega časa. Redno pa naj se tak nemarnež na to tudi izkaže, kako se je umil. Ako je videti pomanjkljivost — pa še k vodnjaku! Tako je ravnati dosledno v letnem kakor v zimskem časi, in — obrnilo se bode gotovo na bolje.

Dokazovati je treba šolskej mladini in odraslim, kjer je le prilika, da se ravno z mrzlim umivanjem krepimo in utrjujemo, da se tem načinom ravno najložje prehlajenju izogibljemo. Nasprotno pa se prehladu ubraniti ne moremo, ako si s toplo vodo mehkužimo telo in duha.

Snago in zdravje varujemo si pa še največ s kopanjem v lladnej vodi, in pri tem je prevažno že kopanje malega deteta.

(Konec prih.)

Črnagoj.

Naši dopisi.

Iz Ribnice. (Konferencija.) Okrajna učiteljska skupščina v Ribnici za slovenske in utrakvistiške šole pol. okraja kočevskega se je vršila letos dne 26. rožnika. Došlo je učiteljstvo polnoštevilno (25). Novi gospod šolski nadzornik se predstavi skupščini in ji zatrjuje, da hoče vse svoje moči posvetiti šolskemu napredku in izboljšanju gmotnega stanja učiteljskega osebja; prosi pa učiteljstvo podpore v izvrševanju težkega posla. Le po znanem geslu: „Z združenimi močmi“ se bo dalo mnogo doseči! Ta program gospoda nadzornika Jeršinovica je učiteljstvo z vidnim zaupanjem in glasno pritrditvijo na znanje vzelo. Po otvorjenju skupščine imenuje gospod nadzornik svojim namestnikom g. nadučitelja Š. Tomšiča iz Ribnice, a zapisnikarjem sta bila izvoljena gosp. učitelj M. Poklukar iz Ribnice in gdč. učiteljica P. Götzl iz Velikih Lašič.

Poročilo o opazkah pri nadziranju šol je pokazalo, da je naš okraj poverjen večim rokam skušenega strokovnjaka. V šolskem okraju je 12 slovenskih, 2 utrakvistiški in 1 šola za silo; dve šoli imate poleg nemškega tudi slovenski oddelek. Na vseh šolah v okraju službuje 25 učiteljskih moči, tri službe pa so izpraznjene. Napredek je bil na nekaterih šolah in v nekaterih razredih prav dovoljen, v drugih se je vzelo premalo tvarine, kar pa ni zakrivilo toliko učiteljstvo, kakor huda in dolgotrajna zima, katera je na nekaterih šolah obisk trajno onemogočila.

Slovensko brati je treba počasi in glasno s primernim povdarkom in ne mehanično, da se razume, kar se bere. V slovnici se imajo glavne reči temeljito obravnati.

Vadijo naj se učenci govoriti i v dvojini, ker jim le ta sicer mnogo preglavice dela. Spisuje naj se po učnem načrtu; osobito je vaditi pisma, denarna in navadna. Prepisovanje ne zadostuje! Vsak mesec je pisati in klasifikovati vsaj jedno šolsko nalogo; vse naloge naj so datovane. Spisovnice za nižjo stopinjo naj bodo široko, za srednjo ozko, a za višjo prosto linirane. Za nemški pouk velja isto, kar se je reklo o slovenskem; vendar ni mučiti učencev s subimi pravili, tem pridneje je vezhati jih v govorjenju. Lepopisje zahteva pazno nadzorstvo, drugače se ne piše od črte do črte in pisava izgubi vsako vrednost. Genetsko je jemati posamezne črke, a tako vezati vzeto tvarino z novo, da se doseže potrebna ponovitev. Pokončna pisava je malokje! Računstvo je najtežji predmet; bil je na tem polji tudi vseh najmanj dovoljen. Računska tvarina naj se času primerno razdeli in z vso resnostjo obravnava na podlagi nove mere, z uteži in malo tehtnico, katere si oskrbi vsaka šola. Mesečne šolske naloge za red se pričnejo že v 2. razredu. V zemljepisu naj se poučuje vedno v zvezi z zemljevidom; v 3. razredu se ima Kranjsko, v 4. pa Avstrija korenito obdelati. Dobro je izdelovanje zemljevidov — zlasti domovine. Zgodovina je na nekaterih šolah zaostala vsled hude zime, skrbeti je, da se do sklepa šolskega leta vzamejo vsaj najvažnejši momenti iz avstrijske povestnice. Podobe Babenberžanov in avstrijskih vladarjev je učencem pokazati, kranjski in avstrijski grb pa razložiti; kjer teh ni, treba jih je omisliti. Podoba „Grad Habsburgški“ pri založniku V. Neubert-u v Smihovu pri Pragi, cena 1 gld. se priporoča kot okras šolske sobe. Prirodopisje se razlagaj na podlagi nazornega uka, drugače je pouk dolgočasen, torej brezvspešen.

Risalo se je premalo! Na višji stopinji je vpeljati risanke brez stigem. Znana posodja in orodja so kaj prikladna tvarina za risanje; dobri uzorci so v Grandauer, Eichler in Kopsičevih predlogah, poslednji ima dosti uzorcev za ženska ročna dela. Iz telovadbe je dečke klasifikovati. Dasi ni posebnih telovadišč ne telovadnega orodja, vendar ni telovadbe kar opustiti; primeren prostorček bi se pač dobil, ako ne, naj telovadijo učenci v šoli, to poživlja pouk. Petje, cerkveno in posvetno, se je pohvalno gojilo; pri šolskih mašah naj šolska mladina sama poje. Cesarska pesem se poj po pravi nepopačeni melodiji; rabijo naj se normalne glasovne vilice. Pri ženskih ročnih delih naj se posebno ozira na prekornostno šivanje. Kmetijstvo se v posebnih urah ni poučevalo. Nekaj šolskih vrtov je precej zanemarjenih. Ukaz deželnega šolskega sveta, ki ureja vrtno razmere, bode gotovo uplival, da se učiteljstvo dogovori o tem s krajnim šolskim svetom in se z večjim veseljem loti vrtnarstva. Remuneraciji za kmetijski pouk je le dobiti, če se kmetijstvo uči v posebnih urah in se šolski vrtili tako obdelujejo, kakor veli dotični ukaz.

Nekatere šole imajo prepicle knjižnice, zato naj gg. voditelji gledajo, da se postavi v ta namen saj 10 gld. v proračun. Potem naj se šole naroče na „Vrtec“, „družbo sv. Mohora“, a iz prebitka naj se kupujejo druge knjige. Knjižnice naj bodo učiteljske, šolarske in kmetijske, iz zadnje naj bero tudi odrasčenci.

Potrebnih učil nimajo vse šole. V to potrebne svote je staviti krajnim šolskim svetom v proračun; če bi kak krajni šolski svet ne hotel tega privoliti, bode c. kr. okr. šolski svet to svoto v proračun del. Šolski obisk je na nekaterih šolah prav slab, ker dotični krajni šolski sveti ali nič zato ne skrbe, ali pa ne postopajo postavno. Treba je iste poučiti! Pripomniti je, da noben otrok ne sme izostati med šolskim letom, če tudi je izpolnil 12. leto. Postava tirja 6letno šolsko dolžnost in, da otrok mora vednostno šolskim smotrom zadostiti. Nedostatki v uradnih spisih so se že o priliki nadzоровanja voditeljem prijavili, vendar je opomnil g. nodzornik, da naj se v prihodnje vpeljejo povsod nove tiskovine. Vsak učitelj imej ročni zapisnik, tu sem naj se vestno bilježijo ustmeni in pismeni uspehi, od tu se spisujejo v glavni zapisnik. Sedaj g. nadzornik prebere in razjasni dospelje ukaze. O točki: „Kako postopaj učiteljstvo, da si pridobi vsestransko spoštovanje“ poročajo gg. Fr. Jaklič, A. Cvar in gdč. J. Arko. Prva dva sta si izbrala idealno stran ter nam slikala uzornega učitelja v šoli in zunaj šole, a gdč. J. Arko postavila se je na jedino pravo stalo ter nam kazala učitelja s potrebnimi lastnostmi, pa

opomnila tudi njegov materijelni položaj in prišla do trditve: „Če bi imelo učiteljstvo minimalno plačo 800 gld., bi bila današnja točka odpala, ali sploh še na dnevni red ne bi bila prišla“, kajti: „Le petica da ime sloveče“ in: „Človek toliko velja, kar plača“. To so bile radikalne misli in gospica žela je burno odobravanje. O referatih se je vnela živahna razprava, katera se je končala s tem, da se je po predlogu gospoda prvosednika izrekla zahvala vsem trem poročevalcem.

V tem nam dospe žalostna vest, da je v beli Ljubljani preminul starosta slovenskega učiteljstva g. ravnatelj A. Praprotnik. G. prvomestnik se spominja s toplimi besedami pokojnika ter omeni ob jednom nemilostno roko blede smrti, ki nam je letos v tem okraju pobrala zapored tri krepke učitelje gg. J. Pavčiča, Fr. Severa in mladeniškega F. Koželja. Prosi torej učiteljstvo, da naj se vznak sožalja dvigne s sedežev, Praprotnikovim pa naj konferenca odpošlje kondoljujočo brzojavko. Nemo se odzove učiteljstvo temu vabilu in tužen utis, kateri je učinil ta nenavadni prizor, ostal je viden do svršetka konference. Poročilo knjižničnega odbora nam je dokazalo, da se mnogo in pridno bere. Dohodkov je imela knjižnica 175·59 gld., stroškov pa 90·27 gld., prebitka je torej 85·32 gld. Pregledovalcem računov se izvolita g. J. Mandeljc in gdč. M. Bernot. Nadalje se je sklenilo, da pristopi okr. knjižnica k muzejskem društvu, kupi njegova prejšnja letnika ter si naroči pedagoške klasike in vse po pedagoškem društvu v Krškem izdane knjige. Izmed učnih knjig ostanejo i v bodoče vse v rabi, le v ponavljalno šolo se uvede 4. berilo. V knjižnični odbor se izvolijo gg. Š. Tomšič, J. Čop, M. Poklukar in gdč. A. Kaiser, v stalni odbor pa gg. J. Mandeljc, M. Verbič in gdč. M. Bernot. S primernim nagovorom in trikratnimi živio-klici cesarju zatvori g. nadzornik konferenco, učiteljstvo odpoje ljudsko himno in g. namestnik Š. Tomšič se zahvali g. nadzorniku v imenu učiteljstva na nepristranskem in taktinem vodstvu konference. Oficijelni del skupščine je bil s tem izvršen in podali smo se, kakor se je od mnogih govornikov zatrjevalo po večletnem prestanku letos zopet in corpore h kosilu v dvorano gosp. hotelirja A. Arkota, kamor se je zbralo znano ribniško tamburaško društvo, katero nam je udarjalo slovanske skladbe ob slovanska godala v splošno zadovoljnost. Med obedom nabralo se je 16·5 gld. v podporo za napravo spominka zamrsemu kolegu g. F. Severu in potem se je razšlo učiteljstvo v veselo prepričanje, da se i tukaj da složno živeti ter s sladko nado, da v kratkem dobi tudi naš okraj svoje okrajno učiteljsko društvo.

Mih. Poklukar.

Iz logaškega okraja. Pri letošnji okrajni učiteljski konferenciji v Gorenjem Logatci, dne 17. malega srpana t. l., katero je počastil s svojo navzočnostjo tudi g. okrajni glavar Dell Cott z g. okrajnim komisarjem Župnekom, smo iz nadzornikovega poročila g. Thume — njegov namestnik je bil g. Repič — povzeli, da je z našim šolstvom v občje zadovoljen, da je v okraji že sedem šolskih delarn in pa osemnajst šolskih vrtov, oziroma šolskih drevesnic.

„O podrobnem načrtu iz računstva za ljudske šole“ in „najnovejših pojavih na pedagoškem polji“ je poročal g. Šega jako zanimivo in osobito o drugi točki primerno osoljeno in popoprano.

Pri poučevanju o računstvu se bomo tudi v prihodnje ravnali strogo po učnih načrtih, a glede pojavov na pedagoškem polji bi bilo pa umestno in koristno, da bi se o tej točki nadaljevalo.

Da je g. Leban s svojim izbornim predavanjem „o pravopisji na ljudskih šolah“ pravo struno ubral, je svedočilo splošno zanimanje in glasna pohvala.

Ker bo obširno poročilo objavljeno v jednom šolskih listov, naj omenim le toliko, da smo se razen točke „o pridevnikih, ki se vežejo s samostalnikom v jedno lastno ime“, z gosp. poročevalcem skoro popolnoma strinjali; le tu so se mnenja nekoliko križala, a merodajna pa je in ostane za nas le v šolah vpeljana slovnica.

Glede učnih knjig ostane razen najnovejših računice vse pri starem.

V stalni odbor so bili voljeni gg. nadučitelji: Dermelj, Repič, Kernc, Leban in Bénédek.

Sprejel se je samostalni navšet g. Bénédeka: Slavni c. kr. okrajni šolski svet naj blagovoli krajnim šolskim svetom priporočiti, da oskrbe vsem šolam potrebne strelovode, brez kojega naj bi ne bilo nobeno šolsko poslopje v okraji.

Po izvršenem vspredu je bil na mesto pokojnega Ribnikarja zastopnikom v okrajni šolski svet izbran z veliko večino glasov g. nadučitelj Likar.

Zadnja neoficijelna točka „skupni obed“ se je pa izvršila v splošno zadovoljnost s prijateljskimi pogovori, običajnimi napitnicami, petjem in v srce segajočo — pridigo na Riharjevem vrtu.

—k.

Iz Begunj nad Cerknico. Naša šola je dobila novega dobrotnika. Že dve leti zaporedoma naročuje tukajšnji rojak, velecenjeni g. Jakob Hren, bivši državni poslanec in deželnega nadsodišča svetovalec (Oberlandesgerichtsrath) v pokoju, knjige družbe sv. Mohorja za našo šolo. Ko sem ga letos zopet pismeno zahvalil na tej dobroti, poslal mi je iz Gradca pismo, ki je vredno, da ga tu priobčim. Nadejam se, da mi visoki gospod tega ne zameri, zakaj rad bi svoje gg. tovariše prepričal, da še je odličnih mož, ki spoštujejo naš stan. A z druge strani bi rad g. Hrena pokazal slovenskemu svetu kot vrllega rodoljuba in mladinoljuba, ki niti v povsem nemškem mestu ni pozabil svoje slovenske domovine in slovenskih rojakov svojih! Kar nič me ni sram povedati, da me je pismo ganilo do solz. Slóve pa takó:

Čestiti g. nadučitelj! Za Vaš prijazen dopis in v istem mi izražena voščila za novo leto izrekam Vam toplo zahvalo, ter čestitkam Vašim se odzivajoč, javljam srčno željo, da bi delovanje Vaše v težkem pa blagoslovenem poklicu imelo toliko uspeha, kakor ga Vaše neumorno prizadevanje za šolstvo zasluži. *Saj je ljudska šola prva in prava podlaga vesolnej omiki in ravno tako gmotnemu kakor duševnemu napredku; zato slava in hvala učiteljstvu, če vestno izpolnjuje trudapolno nalogo svojo.*

Sv. Mohorja družbinske knjige sem namenil bil begunjski šoli že od l. 1885 počeni, in to sem bil tudi družbenimu upravništvu naznanil. Ko sem pa vsled Vašega lanskega dopisa tam povprašal zaradi knjig, zvedel sem še le, da se knjige niso pošiljale v Begunje, nego se drugod razdelile, kar zeló obžalujem.

Če se ne motim, je sicer ondešnja šola sama za-se stalni ud družbe sv. Mohorja (dá, to je res! opomb. dopis.); pa to nič ne dene, če ima tudi po več iztisov istih knjig.

Ko svojo majhno knjižnico uredim, poslal bom več knjig za šolo svoje rojstne vasice, kjer sem prebil prvi rajski čas zlate, brezskrbne mladosti, in na katero se mnogokrat drhtečim srcem, in dasiravno siv starček, sè solznimi očmi spominjam!

Bodem li še kedaj gledal Slivnico, Veliko Stražišče in druge sosednje gorice, ki so bile priče srečnih mojih otroških let? — Bog ve! — Vse mine.

Sprejmite ob tej priliki izraz mojega poštovanja in istinite moje udanosti!

V Gradcu, 3. prosinca 1895.

Jakob Hren.

Ne vem svojega dopisa bolje skončati kakor s srčno željo, da bi milost božja ohranila mladinomilega našega dobrotnika in šolskega prijatelja do skrajne meje človeškega življenja!

Janko Leban.

Vestnik.

Osobne vesti. G. Josip Turk, nadučitelj v Begunjah na Gorenjskem, je imenovan nadučiteljem v Dol. Logatci. G. Franc Galé, III. učitelj v Šiški, je dobil II. mesto in gđc. Franja Wrus, učiteljica pri D. M. v Polji, pa III. mesto v Šiški.

Duhovne vaje za učiteljice se prično v nedeljo dné 1. kimovca ob 6. uri zvečer ter končajo v četrtek zjutraj dné 5. kimovca. Udeleženke naj se oglašé pravočasno pri

veleč. gospej samostanskej prednici M. Antoniji Murgel, katera je pripravljena gostoljubno odstopiti potrebne prostore. Na prosto voljo je pa dano, si poiskati prenočišča tudi zvnaj samostana.

Izpitna komisija. Naučno ministerstvo je za triletno funkcijsko dobo (1895/96 do 1897/98 incl.) imenovalo nastopne člane c. kr. izpitne komisije za splošne ljudske in meščanske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom v Ljubljani: Predsednik je ravnatelj učiteljsišča Fran Hubad; njegov namestnik prof. realke Fran Kreminger; člani pa prof. realke in okr. šolski nadzornik Fran Levec, profesorji učiteljsišča Fran Orožen, Viljelm Hallada, Anton Funtek in Anton Kržič, profesor na ženskem učiteljsišči in okr. šolski nadzornik Vilibald Zupančič, profesor na istem zavodu Jakob Vodeb in učitelj glasbe Alojzij Sokol.

Zrelostni izpiti na c. kr. moškem in ženskem učiteljsišči so se vršili od dne 20. do 31. julija. Predsedoval je ravnatelj tukajšnje višje, realke dr. R. Junowicz. Na moškem učiteljsišči je dobilo zrelostno spričevalo 17 kandidatov, 3 pa dovoljenje za ponavljanje izpita iz jednega predmeta čez dva meseca, 1 (eksternist) je reprobiran na jedno leto. Na ženskem učiteljsišči je dobilo 8 kandidatinj (7 javnih in 1 eksternistinja) zrelostno spričevalo z odliko, 41 (35 javnih in 6 eksternistinj) spričevalo zrelosti, 5 (3 javnim in 2 eksternistinjam) se je dovolil ponavljalni izpit iz jednega predmeta čez 2 meseca, 3 kandidatinj (1 javna in 2 eksternistinji) so bile reprobirane na jedno leto.

Občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“ bo dne 19. kimovca ob 9. uri zjutraj v telovadnici II. mestne šole na Čojzovi cesti in dne 18. kimovca ob 6. uri zvečer bode pa občni zbor „Narodne Šole“.

Draginjske doklade. Dež. šolski svet je z dopisom z dne 9. maja 1895., št. 942 predlagal, naj se učiteljem v Ljubljani, dokler zopet ne nastopijo ugodnejše razmere, dovolijo doklade, in sicer tistim učiteljem, ki so oženjeni ter morajo preživljati družine, potem onim, ki so sicer samski, vendar pa morajo skrbeti za svojce, po 20%, ostalim pa po 15% aktivitetnih užitkov. Z ozirom na izvanredne razmere je deželni odbor pritr dil temu nasvetu, toda z omejitvijo, da so se doklade izplačale le za čas od 15. mal. travna do konca rožnika t. l. V poznejšem dopisu z dne 6. rožnika 1895., št. 5790, je deželni šolski svet predlagal, naj se take doklade, kakeršne so se dovolile mestnim učiteljem v Ljubljani, dovolijo tudi onim ljudskim učiteljem na deželi, kateri so bili po potresu prizadeti. Tudi tega nasveta deželni odbor ni mogel odkloniti ter se je za dobo od 15. mal. travna do konca meseca rožnika 1895. l. izplačalo vseh doklad skupaj: 1.) Za učitelje na mestnih šolah v Ljubljani 1173 gld. 68 kr.; 2.) za šolskega slugo na II. mestni ljudski šoli v Ljubljani 13 gld.; 3.) za učitelje ljubljanske okolice 547 gld.; 4.) za učitelje kranskega okraja 137; 5.) za učitelje kamniškega okraja 542 gld.; 6.) za učitelje postojnskega okraja 20 gld. Vsega skupaj torej 2432 gld. 68 kr. Te doklade je deželni zbor podaljšal do konca leta.

Slovenski in hrvatski učiteljsičniki in učiteljsičnice za družbo sv. Cirila in Metoda. Abiturijentska veselica, kojo so hoteli prirediti tekom letošnjih počitnic v Ljubljani slovenski in hrvatski učiteljsičniki ljubljanskega, koprškega in zagrebskega učiteljsišča, oziroma učiteljsičnice ljubljanskega in goriškega zavoda, se je morala iz ozirov na velikonočno katastrofo opustiti. Mesto nameravane abiturijentske veselice pokladajo bivši ljubljanski učiteljsičniki na žrtvenik domovinski vsoto, ki naj izjavlja, da ni popolno zamrla v njih želje polna ideja, dasiravno je morala, usodi na ljubav, propasti njih veselica. V to svrho darujejo 100 kron družbi sv. Cirila in Metoda; na željo koprskih učiteljsičnikov-abiturijentov pa 20 kron družbi sv. Cirila in Metoda za Istro. (Živeli naši novi tovariši in tovarišice! Ured.)

Didaktofon v Zagrebu. V našem listu smo že mnogokrat imeli priliko, govoriti o didaktofonu, iznajdbi domačina, učitelja g. Luznika, ki ima zdaj skupno z g. Lenarčičem na Vrhniki veliko tovarno za izdelovanje harmonijev in didaktofonov. Te dni je g. Luznik razkazoval svojo iznajdbo v Zagrebu pred mnogimi glasbenimi strokovnjaki. Hrvatski listi se izražajo jako povoljno o praktičnosti Luznikove iznajdbe, ki se da uporabljati kot orglje, harmonijum in celo kot glasovir in je posebno pripravna za šole, manjše cerkve, za učitelje petja in za samouke.

Drugi deželni jezik na realkah. Zakon o vpeljavi obligatnega pouka v drugem deželnem jeziku na realkah na Moravskem, katerega je bil sklenil moravski deželni zbor, je dobil najvišje potrjenje. Kdaj bode pač na ljubljanski realki tudi slovenščina za vse dijake obvezni predmet?

Prošnje za ustanovitev novih društev. Finančno ministerstvo je odločilo, da se morajo prošnje ali naznila o novih društvih kolekovati s kolkom 50 kr. Priložena pravila se kolekujejo po 15 kr. na vsako polo. Priložiti se mora še kolež 1 gld. za prvo

polo, oziroma kolek po 50 kr. na vsako naslednjo polo tistih pravil, na katero pride vladno dovoljenje za novo društvo. Ako se pa društvo ne dovoli, vrne se dotični kolek za 1 gld., oziroma še oni po 50 kr.

Josip Rihar †. Dne 6. vel. srpana je umrl v Mekinah nad Kamnikom gospod Josip Rihar, c. kr. vladni tajnik in voditelj okrajnega glavarstva v Črnomlji. Porojen v Polhovem Gradcu iz znane rodbine, brat četvero duhovnikom, študiral je v Ljubljani in na Dunaji prav pridno. Kakor je bil vrl dijak, tako se je tudi odlikoval kot uradnik, službujoč po raznih krajih naše dežele. Skrajno zvest in vdan svojim predstojnikom, bil je tudi zelo postrežljiv strankam; zato je bil pa tudi povsod, kjerkoli je služboval, zelo priljubljen, kajti nikdar ni pozabil, da je iz domačega rodu ter je kot tak predobro poznal potrebe in reve našega naroda. Ljudski šoli je bil nad vse naklonjen in ljudskemu učitelju je pomagal, kjerkoli je mogel, tembolj, ker je šolske zakone tako dobro poznal, kakor malokdo. Žal, da mu je bilo unureti, ko je komaj izpolnil svoje 38. leto, zapustivši vdovo in hčerko. Pogreba njegovega dne 8. vel. srpana se je udeležil gosp. deželni predsednik baron Hein z več vladnimi svetniki, deputacija iz Črnomlja in mnogo drugih od ličnjakov. Bodi mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Podpornemu zakladu na tukajšnjem učiteljski je daroval gosp. Artur baron Apfaltrer pl. Apfaltrern 100 gld.

Darovi: 1.) Za „učiteljski konvikt“: G. Ignacij Rozman, nadučitelj v Mošnjah, 2 K; g. Val. Zavrl, učitelj v Stopičah, 1 K; g. Fran Črnagoj, učitelj v Št. Juriju pri Izlakah, 2 K; nekateri učitelji ljubljanske okolice v dan konferencije zbrali 10 K; g. Janez Jarm, učitelj v Ambrusu 2 K; učiteljstvo krškega okraja 40 K 60 h kot čisti dohodek koncerta z dne 31. mal. srpana. 2.) Za „A. Praprotnikov spomenik“: gosp. Josip Raktelj, vpokojeni nadučitelj v Ribnici 3 K; g. Val. Zavrl 1 K; g. Fran Črnagoj 2 K; g. Janez Jarm 1 K. Živeli darovalci in nasledniki!

Poslovilo. Povodom svojega upokojenja Vas, častiti gg. tovarši, iskreno zahvaljujem za prijaznost in kolegijalnost, katero ste mi vedno skazovali pri mojem delovanju na šolskem polju. Srčno Vam želim, da bi še mnoga leta srečni in zadovoljni v prid slovenskega naroda delovali.

Fran Praprotnik.

Posziv! Krajni odbor za VII. skupščino „Zaveze“ v Novem Mestu prosi vse p. n. odposlance, častite tovariše in tovaršice, ki se udeležijo VII. skupščine „Zaveze“ v Novem Mestu, da naznanijo svojo udeležbo najpozneje do 28. vel. srpana podpisanemu ter v naznanilu izjavi vsak posameznik, če mu bo treba preskrbeti stanovanje in če se udeleži skupnega obeda. — Obed bo v gostilni pri Tučku. Kovert stane 1 gld. brez pijače, kateri znesek naj se blagovoli naznanilo pridejati. Najprimernejši naj se pošlje ta forint po poštni nakaznici, na kateri se tudi udeležba naznani. — Kolegi blizo vkup stanujoči, jih lahko več vkup to stori.

P. n. udeleženci VII. skupščine bodo ravnali le v svojem interesu, ako se temu pozivu točno odzovejo, odboru pa bodo delo zdatno olajšali.

Na veselo in mnogobrojno svidenje dne 4. kinovca v Novem Mestu!

Šmihel pri Novem Mestu dne 3. vel. srpana 1895.

Ivan Barle, nadučitelj.

V neki večrazrednici na Notranjskem je krajni šolski nadzornik v prvem razredu zahteval stavkovo analizo in pismeno računanje! — In ta „pedagog“ je v svojem času sanjal celo o okrajnem šolskem nadzorništvu. Le čevlje sodi naj kopitar!

Skupno popotovanje na narodopisno razstavo v Prago. V Ljubljani se je zasnova odbor pod predsedništvom ravnatelja in deželnega poslanca Ivana Hribarja, kojemu je namen prirediti skupni vseslovenski obisk narodopisne razstave češkoslovenske. Udeleženci se odpeljejo v Prago dne 31. velikega srpana z vlakom, ki bode odhajal iz Ljubljane 5.45 zvečer ter dospe v Prago ob 4. uri popoldne dne 1. kinovca. Vožni stroški iz Ljubljane v Prago in nazaj bodo znašali v I. razredu 40 gld., v II. razredu 30 gld., v III. razredu 19 gld. V Pragi se preskrbe cena stanovanja, tako, da bode — kdor se hoče voziti v tretjem razredu — lahko izhajal s 50 gld. Vsa pojasnila bode rad dajal odbor.

Spominsko ploščo je odkrilo radovljiško učiteljsko društvo dne 31. mal. srpana v šolskem poslopju v Kropi r. Marku Kovšci.

V zapuščini umrlega tovariša Fr. Peterlina v Kolovratu je na prodaj nov „Konvers. Lexikon“ pod najugodnejšimi pogoji. Kupec naj se obrne do Fr. Rojina, nadučitelj na Vačah pri Litiji.

Študijsko potovanje. Trgovinsko ministerstvo je dovolilo nadučitelju g. Franu Spintre v Kočevji državno podporo, da potuje v Rothholz, Innichen in St. Michele in se pouči o sirarskih in zadrughnih stvareh.

„Ljubljanski Zvon“ piše v 8. zvezku t. l. o ranjekem A. Praprotniku: Že zopet smo zanesli vrliga domačina tjakaj k Sv. Kristofu. Dne 25. rženega cveta t. l. je po dolgem, mučnem bolehanju zatisnil trudne svoje oči Andrej Praprotnik. Nečemo pomnožiti obilice častnih nekrologov, s katerimi so po pravici proslavljali mane blagega ranjnika slovenski listi vseh barv ter povdarjali nevenljive njegove zasluge. Dobro znajoč, da bi se tudi našemu listu spodobil krepak članek, ki bi temeljito ocenil pokojnika vsestransko rodoljubno delovanje, in obetajoč, da objavimo tak članek o priliki, si usojamo za sedaj, ko se še ni porasla njegova gomila, osvetliti tisto njegovo vrline, ki se nam zdi najiminitnejša, t. j. kristalnočisto njegovo značajnost. Pokojnik se ni bal pokazati dejanskega narodnjaka niti v tistih žalostnih časih, ko se je pri nas narodnim mlačnežem in odpadnikom obetal celo gmoten dobiček, v onih žalostnih časih — saj še ni tako dolgo tega, pri njih spominu nam še zdaj zaščemi po kosteh — ko so nekateriki izmed pokojnikovih kolegov, ki sedaj nosijo zvonec, če že niso postali naravnost opričniki, se vsaj malodušno in maločastno stisnili v kotec. In dotičniki ne morejo in ne smejo svoje vesti tolažiti s tem, da jih je do oportunstva prisilil ozir na svoje; tudi pokojni Praprotnik je imel že tačas rodbino, katero je iskreno ljubil, in kateri bi bil rad priboril jasno bodočnost. Ali to je skušal s poštenimi sredstvi: z neumorno pridnostjo. In tako je bil kot vesten učitelj, neutrudljiv narodnjak in skrben mož in oče prisiljen do mnogosedeznega življenja, in prav to mu je tudi zavdalo smrtno kal. Sam nam je pravil, da mu je prav tisto mnogo presedevanje pri pisalni mizi pozno v noč oslabilo drob in čreva ter mu tako prerano sključilo visokostasno postavbo. Saj vzpričo svojih let, ki niti niso dosegla tiste svetopisemske meje, bi bil še lahko dolgo užival sadove svojega truda, ako bi se bil liki nekateri njegovi vrstniki, kateri enoliko butaro let še dandanes prav krepko prenašajo, bolje razumel na „corpus curare“. Toda mislimo, da pokojnik tudi v zadnjih trenotkih ni obžaloval svojega heraklejskega ukrepa, s katerim se je odločil za trnjevo, toda slavno pot. Slava njegovemu spominu!

Okrožnica in prošnja sl. okrajnim učiteljskim društvom. Dne 25. rožnika t. l. je zatisnil trudne svoje oči Andrej Praprotnik. Kaj je bil pokojnik in kaj je vse storil v blagor slovenskega učiteljstva in šolstva, nam ni treba tu posebej povdarjati. Le toliko rečemo, da je dolžnost vsega slovenskega učiteljstva na Kranjskem, da mu v znak hvaležnosti postavimo nagroben spomenik in uzidamo spominsko ploščo v njegovo rojstno hišo. V ta namen se obrača podpisani odbor tem potom do slavnih okrajnih učiteljskih društev s prošnjo, da blagovolijo podpirati to podjetje ter darovati mali prispevek v ta namen. Darove učiteljskih društev, kakor tudi posameznikov sprejema uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Ljubljana, dne 10. vel. srpana 1895.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva“

Jakob Dimnik.

Rešitelj našega cesarja umrl. Kakor znano, je v letu 1853. neka madjarska duša z nožem napala našega milega cesarja in da ni pogumno zalotil zverinskega napadalca tedanji krilni adjutant Njegovega Veličanstva, O' Donell, Bog zna, kaj bi se bilo dogodilo. In ta rešitelj življenja našemu vladarju umrl je dne 13. mal. srpana v Solnogradu kot generalmajor v pokoju in starosti 83 let. General Maks grof O' Donell je bil cesarjev pobočnik in je dne 13. svečana 1853. l., ko se je na Dunaju zgodil znani atentat na cesarja, rešil svetlega vladarja gotove smrti. O' Donell je bil takrat povišan v grofovski stan in je dobil nebroj redov, domačih in inozemskih, cesarjeva mati, nadvojvodinja Sofija pa mu je podarila krasen prstan, v katerem je okovanih nekaj cesarjevih las in ki ima napis „Bog ti povrni“. Blagoslovljen bodi spomin vrlineu možu, rešitelju vladarja in dobrotnika vseh narodov, zvesto udanih temu vladarju.

Naša cesarica je bila nedavno v kopalšču Bartfeld na Ogrskem. Nekdaj je zagledala na nekem sprehodu skozi priprosto vas ubožno kmetico Slovačino, ki je sedela za plotom in jedla kruh. Visoka gospa je stopila h kmetici in si izprosila od nje kos kruha, katerega je dejala v svoj žep, rekši: „To bom svojemu možu pokazala!“ Lahko si mislimo, kakšen kruh je to bil, da je cesarica nanj pozorna postala.

Zrelostne izpite na učiteljski v Kopru je prebilo pod predsedstvom dež. šolskega nadzornika viteza Klodiča 18 kandidatov s povoljnim uspehom. Za slovenske šole je naredilo izpit 9 kandidatov, za hrvatske 2, za italijanske pa 7 kandidatov.

Demonstracija proti gališkemu deželnemu zboru. 275 galiških šol, na katerih je nad 400 učiteljev, se je obrnilo do doktorja Luegerja, da bi se on potegnil za povišanje učiteljskih plač. Ker pa ti učitelji dobro vedo, da ima plače določevati le deželni zbor, je jasno, da je vse to bilo le nekaka demonstracija proti gališkemu deželnemu zboru

in poljskemu klubu. Ker so Poljaki deželni avtonomisti, je naravno, da so poljski poslanci grozno hudi na teh 400 učiteljev. Mnogi poljski listi so se pa odločno potegnili za učitelje, češ, da je te demonstracije kriva le večina deželnega zbora, ki je zavrgla sklep liberalne manjšine za povišanje učiteljskih plač. Vsekako je jako značilno, da se Poljaki, ponosni na svojo avtonomijo, začenjajo obračati tako rekoč do državnega zbora. Dr. Lueger bode tudi poskrbel na kakšen način, da se bode o stvari razgovarjalo v državnem zboru; naj se Poljaki ne sklicujejo na svojo avtonomijo. Tudi poljski politiki, ki imajo večino v deželnem zboru, s svojim postopanjem izpodkopujejo zaupanje v deželno samoupravo.

Na češko-slovansko narodopisno razstavo. Odličen rojak piše iz Prage: Slovenci snujete izlet v zlato Prago, na prelepo narodopisno razstavo češko-slovansko. Nameravate pripeljati seboj tudi nekoliko naših kmetov. Pridite v mnogobrojnem številu, pridite gledat, kako veličastno slavi češki bratski narod plodove svojih trudov, pridite in učite se od vztrajnega in pridnega naroda, kako treba postopati, da se narod sam iz sebe z lastninimi močmi, vzlic vsem preprekam ljutega protivnika povzpne na toliko stopinjo kulture, da ga drugi radi tega zavidajo. Pridite in veselite se, da je to slovanski narod, ki slavi velikansko zmago, in okrepečani se bodete vrnili nazaj v svojo domovino, sebi in svojemu narodu v prid. *Priporočen bodi ta izlet posebno našim gospodom učiteljem, v katerih rokah leži prihodnost našega naroda. Tu bodo videli plodove umnega in narodnega učiteljstva.* Za naše kmete pa velja to še bolj. Dana jim bo prilika, seznaniti kmečko občino po velikosti in zemljiščih podobno našim vasem. Ta občina je uzorno upravljena, gospodarstvo in občansko življenje je izgledno. Pridite torej v mnogem številu. Češki narod Vas bo sijajno sprejel, kakor brat svojega brata.

Narodna razstava v Pragi. Slovesno se je otvorila v zlato Pragi češkoslovanska narodopisna razstava v navzočnosti ogromne množine zavednih čeških rodoljubov vseh stanov, v navzočnosti zastopnikov vseh narodov slovanskih.

Ta razstava je razgled vsega češkega narodnega življenja, njegovega razvoja in napredka. Vse kar je izumil češki razum in češka rodoljubnost in navdušenost na polji rokodelstva, obrtništva, na polju trgovinstva, poljedelstva, na polju šolstva, leposlovja in umetništva, vse kar je ohranila češkemu narodu zgodovina in kar je nakupil napredek mladih dni, vse to se je zbralo v lepo celokupnost, v lepo sliko, da se čudi in spozna svet vrline in dražesti narodnosti češke.

Na razstavi je videti razvaline zgodovinsko znamenitih grajščin, fužine, češka vas s cerkvico in prebivalci, videti so vse druge narodne svetinje in znamenitosti češkega rodu, na katerih so znano bogate dežele češke kraljeve krone. Veliko znamenitosti in zanimivosti pa podajajo radovednemu svetu slovanske noše in slovanska ornamentika, katere slava slovi po pravici po vsem širokem svetu.

Ko praznuje bratski češki narod v svoji narodopisni razstavi praznik narodne pridnosti in narodnega uma, narodne dražesti in narodne slave, se veselimo tudi mi Slovenci tega bratsko narodnega slavlja iz vsega srca, z vso iskrenostjo. In tembolj nas navdaja veselje in ponos, ker je češka delavnost in vstrajnost pokazala lice svojega bivstva in svojih vrlin v težkih časih.

Povsod podpira vlada kulturna podjetja, češkemu narodu pa je odklonila v svojem znamenitem podjetju vsako pomoč, naslonila pa mu izjemno stanje. A pod verigam izjemnega stanja se je vspel češki ponos in upor in si pridedil vkljub vsem neugodam narodopisno razstavo, s kakeršno se še ni pokazal noben avstrijski rod, iz samo svoje moči.

Vse zapreke je prebil češki narod s čudovito vstrajnostjo. In s sijajnostjo svoje razstave je zavrnil svoje oviratelje, ki se morajo nehoté klanjati njegovemu umu, njegovi pridnosti in čuditi se njegovim uspehom.

Bog živi bratski češki rod, na zdar!

Zahvala. Da se je tako sijajno vršila slavnost odkritja plošče v spomin Marka Kovšee dne 31. mal. srpana t. l. v Kropi, šteje si odbor učiteljskega društva radovljiškega okraja v prijetno dolžnost, da izreka pristržno zahvalo velecenjenemu gosp. prof. Franu Levcu, da je blagovolil prevzeti slavnostni govor, velecenjenemu g. prof. A. Nedvedu, da je izvolil zložiti za to slavnost kantato, veleč. g. župniku J. Höhnigmanu, da je blagovolil darovati ob veliki asistenci sv. mašo, veleč. g. J. Vurniku, da je izdelal prekrasno spominsko ploščo, slav. krajnemu šolskemu svetu, slav. občinskemu zastopu ter slav. požarni brambi v Kropi, da so preskrbeli prelep vsprejem ter vzoren red pri slavnosti ter tudi vnanjemu občinstvu in učiteljem, da so se v tako obilnem številu udeležili te slavnosti.

V Radovljici, dne 6. vel. srpana 1895.

Odbor učiteljskega društva radovljiškega okraja.

Zahvala. Blagorodni gospod Ignacij Gruntar, c. kr. notar v Ribnici (na Dolenskem) in posestnik na Petkovcu (Rovte) izročil je podpisanemu svoto 20 gld. beri: (dvajset goldinarjev) podpore za tukajšno šolarsko knjižnico.

Za ta prelepi dar izreka podpisano šolsko voditeljstvo svojemu blagemu prijatelju in dobrotniku pristržno zahvalo! Bog povrni stotero! Slava uzornemu možu!

Voditeljstvo ljudske šole v Rovtah (Logatec) dne 5. vel. srpana 1895.

Alojzij K. Sežun, učitelj-voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 718

o. šol. sv. Povodom razširjenja ljudske šole v Polhovem Gradcu v dvorazrednico je popolniti nadučiteljsko mesto z dohodki III. plačilnega razreda definitivno in drugo učiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda, eventualno tudi provizorično.

Prošnje je poslati tukajšnjemu uradu do 31. vel. srpana.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani dne 6. vel. srpana 1895.

Št. 573

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Svibnem je stalno ali začasno popolniti službo učitelja in šolskega voditelja z letno plačo 450 gld., opravnino 30 gld. in stanarino 80 gld.

Prosilci za to službo naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje zakonitim potom semkaj do 25. vel. srpana 1895.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 29. mal. srpana 1895.

Št. 515

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Hotiču se razpisuje služba učitelja in voditelja z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenje.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje zakonitim potom semkaj vlagajo do 31. vel. srpana 1895.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 7. vel. travna 1895.

Št. 993

o. š. sv. Na jednorazrednici v Velikih Poljanah (četrt ure od postaje Ortnek) se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste; poleg tega še 30 gld. opravilne doklade, užitek velikega šolskega vrta, prosto stanovanje in brezplačno kurjavo.

Prošnje do 31. vel. srpana.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 10. vel. srpana 1895.

Listnica uredništva: *Zaradi počitnic smo izdali danes dve številki skupaj; prihodnja številka izide torej dne 16. kimovca.*

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Keceľ v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**

Tisek **R. Miličeve** tiskarne v Ljubljani.